

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

November

1994

Nr. 17/18

Hind 4.-

Meie soov

Veel numbris

Lapsejoonistus aastast 1990

Kas "Ainult unistus"?

(lk. 2)

Jõululaul lastele

- Tallinna taidlus murrangu ajal
- INES RANNAP kontsertidest
- Kas RALF TAAL oli ikka parim?
- PEEP LASSMANN õpilase ja rektorina
- Kes oli ADOLF KARAFIN?
- Imelikud juhtumised ooperilaval — jutustab MATI PALM
- OFELIA TUISK — karikaturist
- G. Fr. HÄNDEL — duellant ja palju muud.

Elleri -kool Tartus sai juubeliks juurdeehituse, klantsiti ära seest ja väljast.

(lk. 19)

1995. a. jätkuvad "ML"-s paljud sarjad, tulevad juurde regulaarselt muusikalised ristsõnad, eelteated kontsertidest jpm. Et mõnest numbrist mitte ilma jääda, on mõttekas TELLIDA.

Muusikud ei palu, vaid nõuavad

29. oktoobril oli Eesti Muusika Nõukogu (EMN) aastakoosolek. EMN on katusorganisatsioon, mis ühendab ligi 30 muusikaga tegelevat organisatsiooni, seltsi (v. a. neist suurim — Koorühing) ja kooli. EMN omakorda kuulub UNESCO raames tegutsevasse Ülemaailmsesse Muusika Nõukogusse (*International Musical Council — IMC*) ja Euroopa Muusika Nõukogusse (*EMC*).

Mõndagi on tehtud

Aruandega esines EMN esimees prof. Leo Normet. Üht-teist on EMN ära teinud. Ta esitas IMC-i Yehudi Menuhini projektis osalemiseks Tallinna Vanalinna Muusikamaja. 207 esitatust valiti välja 7 tänu oma huvitavale tööle ja sisukaile plaanidele ka Vanalinna Muusikamaja. See tähendab aktiivset infovahetust (ka Vanalinna Muusikamakast käiakse kogemusi omandamas), (kontsert)reise, samuti finantsabi. Mullu organiseeriti Eestis Kanada Muusika Päevad, esimesed sellised Põhjamaades, mis töid meie publiku ette ka väliseestlasest helilooja Kristi Alliku ja tšellisti Eero Voitki, osaleti Ed. Griegi 150. sünniaastapäevale pühendatud Norra muusika festivali korraldamisel. Ingliskeelne "Music in Estonia" esiknumber saadeti kõigile 120 IMC-i liikmele, vastu saadi tänukirju ja teade IMF-i peasekretärlt Guy Hout'lt, et ühel juhatusel koosolekul soovitati seda väljaannet eeskujuks teistele maadele. Kuid EMN-i ettepanek anda UNESCO muusika aastapremia A. Pärtille ja Eesti Filharmoonia kammerkoorile T. Kaljuste juhatusel ei ole leidnud aktsepteerimist.

EMN surveorganisatsiooniks

Sõnavõtjad arvasid siiski, et EMN tööd tuleb tunduvalt intensiivistada. P. Lassmann leidis, et EMN peaks olema mõttevahetuskus Eesti muusika arengusuundade üle

ja et muusikud peaksid olema aktiivsemad strateegilise suunitlusega artiklite kirjutamisei (seda ei saa nende eest ära teha ajakirjanikud), V. Rumessen, et tuleb tihendada suhteid EMN-i juhtkonna ja liikmete vahel, välja töötada tegevussuunad, luua infopank, EMN etteotsa panna palgalised töötajad, leida ruumid (L. Sumera pakkus algatuseks välja Heliloojate Liidu ruume). Ning kõike seda teha ka eesmärgiga muuta EMN survemehhanismiks nii võimuorganeile kui massiteabevahenditele muusikute ja üldse eesti kultuuri huvide eest võitlemisel. Eero Raun ETV-st arvas, et üheaegselt tuleb luua ka muusikute kutseorganisatsioon.

Otsustati lõplike otsuste tegemine, uue juhtkonna valimine mõne nädala võrra edasi lükata, moodustati uue koosoleku ettevalmistamise grupp.

Agressiivsel meeleolul oli ka konkreetne põhjus. Poldud ju kokku tulnud vaid aruanet kuulama ja valima, vaid kõigepealt mõne liikmesorganisatsiooni tõsiste pretensioonidele võimude vastu kollektiivset kaitset leidma.

Uued šabloonid takistavad tööd

Eestimaal kiputakse ikka seadusi vastu võtma mitte meie oma olukorda arvestades ja selle parandamise teid otsides, vaid võõraid, teisteski maades kriitika all olevat malli mehaaniliselt meie oludesse üle kandes, üldreeglina sealsetele spetsialistidele konsultatsioonide eest veel ränka raha makstes. Seejuures teevad nürimeelsed ametnikud tihtipeale seadusloome vead veel teravamaks.

Ühe sellise kurva näite tõi Tallinna Muusikakeskkooli direktor Tiina Ehin. Kooli nimi ei mahu kuidagi praegu omaks võetud haridussüsteemi ja senist profiili säilitades on raske sobivat nime isegi leida. Lisaks keel-

dub Kooliamet kooli õppeplaan kinnitama, kuna lastele on nädalatunde üle 35. Kui aga tunde selle tasemeni vähendada, pole üld- ja muusikalise hariduse andmist praegusel tasemel võimalik ühitada. Oma pöördumisele Kultuuri- ja Haridusministeeriumi poole otsis — ja leidis — Muusikakool teistelt muusikaorganisatsioonidelt tuge.

Kas EMA uus hoone jääb "Ainult unistuseks"?

Põhiliseks arutlusaineks kujunes aga EMA peahoone ehitamise seismajäämise oht. Ülevaate küsimuse ajaloo ja hetkeseisundi andis rektor Peep Lassmann.

1968. a. anti EMA praegune peahoone TRK bilanssi ajutise lahendusena kui selleks täiesti kohandamata hoone, ehitatud raskeltkasvatavate laste koolina. 1971. a., kui tööd alustati, võttis ENSV MN vastu määruse uue hoone ehitamisest. Midagi hakkas liikuma alles siis, kui 1982. a. tuli konservatooriumi rektoriks V. Laul. 1990. a. võidi ehitustööd alustada, kuid need seiskusid peagi rahapuuduse taha. Vaatamata mitmete Kultuuri- ja Haridusministeeriumi ametnike ja ka tollase ministri P.-E. Rummo vastuseisule õnnestus 1994. a. Riigikogult saada ehituseks 3 miljonit krooni, kuid ministereium venitas igasuguste juriidiliste nõksudega selle otsuse realiseerimist. Asi läks liikuma alles ministri vahetusega. 1995. aasta eelarve projekti pole jälle rahasid hoone ehituseks ette nähtud. Kuna alustamata ehitiste hulka võidakse arvestada hoone, mille eelarvelisest maksumusest on kulutatud alla 10%, ähvardab endiselt ehitamise "seaduslik" seiskamine.

V. Rumessen teatas, et raha võib leida, kärpides Kaitseministeeriumile eraldamiseks planeeritud hiigelsummat — 30 miljonit krooni — kõige laostunumate Vene sõjaväe poolt mahajäetud objektide ümberehitamiseks. Riigikogu otsust on aga raske prognoosida. Eitava otsuse puhul lubas ta kaaluda Riigikogust väljaastumist.

Arutamiseks esitatud pöördumise projekti Riigikogule pidasid kokkutulnud liiga tagasihoidlikuks. Moodustati redaktsioonikomisjon ja seejärel kiideti heaks selle poolt välja töötatud variant, milles nõutakse ehituse jätkamist.

Mõned päevad pärast EMN koosolekut sõitis P. Lassmann koos M. Palmiga Kanadasse, kus väliseestlased olid neile organiseerinud kontsertturnee. Sissetulekute arvel tahetakse täiendada N. Järvi sihtkapitali EMA hoone ehitamiseks. 9. novembril aga läksid, nagu oli koosolekul kokku lepitud, EMA õppejõud ja üliõpilased Toompeale meelt avaldama.

Riigikogu eraldaski 10 miljonit krooni, kuid komisjonides on püütud ka seejärel anda asjale tagasikäiku enne tuleva aasta eelarve kinnitamist.

M. Võhmas

Fotol: Eesti Muusika Nõukogu koosolekul. Vasakult esimene on nõukogu esimees prof. L. Normet. Endel Tammepõllu foto

Aktiva ja passiva taidlustegevuse ümberrahaldamisel Tallinnas

Kultuuriameti juhataja ENE VOHU tähelepanekuid

V. a. Ene Vohu! Praegu käib kultuuriasutuste töö põhjalik ümberrahaldamine. Mulle tundub, et Tallinnas ja üldse suurtes linnades on see probleem mõnevõrra keerukamgi kui maal. Seal käis täiskasvanute taidlus põhiliselt kultuuri- ja rahvamajas. Muidugi korraldub finants- ja organisatsiooniline süsteem praegu ümber, aga ruumid jäävad. Suuremates linnades oli rohkem tegemist ettevõtete klubidega ja erastamisega seoses lakkavad need suuresti tegutsemast. Läänes ja ettevõtete juures kultuuriasutusi pole. Tõsi, Jaapanis on olukord teistsugune. Aga paistab, et Eestimaal selles osas Jaapanist eeskujuga ei võeta. Kuidas on lugu tegelikult?

Tallinnal oli omal ajal ainult 3 riiklikult finantseeritud kultuurimaja–rahvamaja ja 28 ametiühingute ülalpidamisel olevat klubi. Seoses asutuste–ettevõtete reorganiseerimisega on ametiühingute klubid lakanud töötamast.

Kuid sisuliselt ametiühingute klubid väga suurt osa linna kultuurielus ei etendanud. Keegi meist ei mäleta ühtki arvestatavat taidlusüritust, mis oleks toimunud "Volta", "Ookeani" või Autobussikoondise klubi finantsilisel toel. Enamik arvestatavaid huvikollektiive töötas ka aastaid tagasi suhteliselt iseseisvalt. Näiteks Teaduste Akadeemia Naiskoor ja Meeskoor. Akadeemial oma klubirume polnud, ta toetas neid kollektiive finantsiliselt õige õrnalt.

Suurematest klubidest on likvideeritud Majaka Kultuurimaja Pae tänaval, kus töötas pikaajalise traditsiooniga Filmiamatööride Ühing, teised kollektiivid aga üpris hooajaliselt. Kõige rohkem kahju on tselluloositehase klubi töö praegusest katkemisest. See oli pikkade traditsioonidega kultuuriasutus, kus käisid koos taidlus- ja huvialaringid. Pealegi on klubi olnud mitmele põlvkonnale tantsukohaks. See maja on praegu remondis. Kui ta sealt välja tuleb, jätkatakse uue omaniku äriplaani kohaselt erakultuuriasutusena. Loodame, et see äriplaan teostub, kuigi meil pole otsest mõjutamisõigust. Oma töö on ümber korraldanud Vineeri- ja Mõõblikombinaadi klubi puhtakujuliseks lõbustusasutuseks.

Selliste väikeste ametiühinguklubide, nagu Tööstuskaubastu või Trükitöölise Ametiühingu oma, ümberrahaldamine pole linnale oluline kaotus — nende ruumide baasil on tekkinud uued struktuurid, mis töötavad võib-olla huvitavamalt kui enne. Trükitöölise Majas näiteks von Krahli teater, kes vahendab nii professionaalset kultuuri kui huvitegevust. Tööstuskaubastu klubi ruumides tegutseb tantsustuudio "Tanzart". Pedagoogikaülikoolil polnud tegelikult klubiruumi, see oli õppeasutuse saal. Ka praegu harjutavad seal Peda kollektiivid, sisuliselt pole midagi muutunud.

Endiselt tegutsevad taidlus- ja huvikollektiivid Nõmme, Keldrimäe ja Pelgulinna rahvamajas, Salme Kultuurikeskuses, Toomklubis.

Nüüd nimetasite viis, enne rääkisite kolmest rahvamajast.

Kaks viimatinimetatud institutsiooni suutis Tallinna linn üle võtta ametiühingutelt oma eelarvele, mobiliseerides selleks oma rahavarud. Linn leidis, et nende likvideerimine oleks olnud linna kultuurielule oluline kaotus.

Pealegi ei tööta Tallinnas kõik kultuuriasutused meie haldusalas. Mustapeade Majas tegutsev Eesti Noorte Maja on riiklik institutsioon Kultuuri- ja Haridusministeeriumi, "Kullo", Tallinna linnaosade noortemajad, Õpetajate Maja Tallinna Haridusameti haldusalas.

Milline on munitsipaalsetes kultuuriinstitutsioonides finantseerimine?

Linn maksab hoonete ülalpidamiskulud — kütte, elekter, kommunikatsioonid, samuti kultuuritöötajate palga. Majades töötavad harrastuskollektiivid ei tasu ruumide eest üüri. Ringijuhitide tasu peavad leidma kollektiivid valdavalt ise, tavaliselt liikmemaksudest. Üht–teist annavad peo- ja tuluõhtud. Osa ringijuhite töötas tasuta.

Kontsertidest?

Mõningal määral. Spetsialistid küll ütlevad, et iga taidluskontsert toob praegu korraldajale 4000 kr. ulatuses kahjumit.

Kas erastamise jätkamine ei too kaasa uusi probleeme. Räägitakse, et "Kommunaaris" jääb rahvatantsuring peavarjuta.

Kui tal on pealehakkamist, küllap ta leiab endale ruumid, nagu on leidnud paljud teisedki. Näiteks "Tuisuline" töötas varem Viru väljaku ääres endises pitsimajas. Nüüd on seal pank, "Tuisuline" tegutseb mujal.

Ning kas Jaapani mudel ikka meile sobibki? Inimene vajab vaheldust ning mida kirjumas seltskonnas ta viibib, seda huvitavam on ta vaba ja töövõimeline aeg. Miks pean ma inimesega, kellega päeval koos töötan, ka õhtul samas kooris laulma?

Milline on munitsipaal- ja riiklikust sfäärist väljajäävate taidluskollektiivide olukord?

Oli taidlejail raske enne ja ega ole nüüd karvavõrdki kergem.

Ainult olukord on endisega võrreldes erinev. Nõukogude ajal oli tsentraliseeritud juhtimine ja raha andmine. Kui olid võimudele meele järgi, võisid olla muretum kui praegu. Kui aga su huvitegevuse kellelegi ei meeldinud, olid abist ilma.

Praegu on palju kanaleid, kust saab abi oma huvitegevuse toetamiseks: Rahvuskultuuri fond, kultuuri sihtkapitalid, mis kohe tööle hakkavad, ka sponsoretted. Mõned, näiteks jazz, on ise loonud oma tegevusliini arendamiseks fondi. Kui mingi tegevussfäär mõnele ametnikule ei

meeldi, ei pea ta välja surema, vaid leiab raha mujalt.

Nii võib suuri asjugi ära teha. Võtame "Jazzkaare", mille eelarve oli üle miljoni krooni. Linna abi — 30 000 krooni — on sellega võrreldes väike summa. Aga hotell "Viru" ning laeva- ja lennufirmad jagavad teenuseid tasuta, mitmed sponsorid annavad sama palju või pisut rohkem kui linn. Nii vaid saabki suurüritusi läbi viia.

Ka väikestel kollektiividel on praegu võimalusi rohkem: elu on muutunud mitmekesisemaks. Enne olid riiklikud ja amatööriteatrid, nüüd on tekkinud juurde hulk stuudio- ja mitmesuguseid teatritruppe: G-garaaž, VAT-teater, lasteteater "Trumm", "Salongiteater", muusikaga tegelev "Die Dilletanten". Kindlasti jätsin midagi nimetamata.

Tunduvalt laialdasemaks on muutunud laste kultuuri juurde viimise võimalused. Aastaid tagasi oli Tallinnal vaid 2 muusikakooli, üks kunstikool. Praegu on lisandunud kõikvõimalikud leedide koolid ja kaunite kunstide koolid, õppestudiod ja kursused. Õpetus on neis küll tasuline, aga vanemal on võimalus lapsi sinna panna. Õpetaja initsiatiivikul on praegu suurem osakaal.

Mitmete taidlusprojektidele, millel on rahvakultuuri jaoks suurem tähtsus, püütakse anda ka riiklikku ja linnalist rahalist toetust.

Läheme konkreetsemalt muusika juurde. Kujutan ette, et mõni koor pole ümberrahalduse vaevadele vastu pidanud. Kirikukoore on aga juurde tulnud. On see nii?

Kirikukoore oli ka enne. Ainult nad ei andnud endast märku. Seekord võtsid nad esmakordselt laulupeost osa. Praegu pole statistikat, registreerime ainult laulupeole minevad koorid. Pais tab, et arv on küllaltki konstantne. Kõikumine siia–sinna 10 piires. See on iseäranis hea näitaja.

Kas laulupeole ei järgne langust?

Seda on raske öelda. Isiklike tähelepanekute põhjal on vara järeldust teha: koorid alles alustavad hooaega.

Millised on muutused isetegevusliku levi- ja süvamuusika vahekorras?

Puhtintuiivselt arvan, et kerge muusika osakaal on vähenenud. See levib rohkem raadio ning kassetide–plaatide kaudu. Selleks et ansambli kutsutaks esinema, peab tal olema produktiooni kassetide–plaatide näol. Võimalusi neid teha on meie noortel siiski vähe. Avalikke esinemisi on meie bändidel praegu vähem kui kümmekond aastat tagasi.

Kurdetakse, et rahvas on vaene. Kas see kajastub süvasuunalises harrastustegevuses?

○ Ene Vohu: "Hakkaja leiab Tallinnas tavaliselt ikka kuskilt tuge."

Kõige rohkem kajastub see publikus. Ei jõuta osta kontserdi- või teatripiletit, mis viibki taidluskontserdid muinustesse. Siiski ei muudeta selle võrra oma elutavasid, et ei käida kooris laulmas või ei võeta osa mingist muust ühistegevusest. See pole siiski võib-olla inimesele nii kulukas või on meil selline harjumus nii südamelähedane, et ta loobub sellest viimasena. Vajadus on niivõrd suur, et kuigi esinemisi ja kuulajaid on vähe, tehakse seda ikka edasi, meelelahutuse või seltielu, mitte kunstiliste taotluste pärast. Aastate jooksul on koorikollektiividest või tantsurühmadest saanud sõpruskonnad.

Samal ajal on aga ringijuhitel rohkem õpimisvõimalusi. See eeldaks kunstilise taseme tõusu. Milline on nende vastakate tendentside resultaat?

On teatud hulk kollektiive, kes tähtsustavad oma kunstilist taset. Vastaspooluseks on seltskondlikud kollektiivid. Vahepealset keskmiselt head taidlust jääb aga vähemaks. On olemas kollektiive, kes ei osale välismaistel konkurssidel, küll aga folkloori-, laulu- ja tantsupidudel, reisides seejuures odavamalt kui turistidena.

Seega toimub diferentseerumine

Jah, kuid ka tippkollektiividega on probleeme. Praegu suudavad nad veel saada rahvusvahelistel konkurssidel häid kohti. Dirigendid aga enustavad, et praegustes tingimustes ja praeguse finantseerimise juures ei püsi see tase enam kaua.

Tipptase vajab hääleseadet, piisavalt sagedast harjutamist ja kuus vähemalt ühte kontserti, mis praegustes tingimustes on kahjumiga ettevõtmine. Tipptasemel taidluskoorile on aastast tarvis vähemalt 50—60 tuhat krooni dotatsiooni.

Arvan, et selle küsimuse lahendamine on linna kultuuriameti üks peamisi suundi.

Me oleme püüdnud nii volikogu, kultuurikomisjoni kui linnavalitsust mõjutada, et linn leiaks eelarvest raha selliste kollektiivide finantseerimiseks, kuigi me anname endale aru, et kõiki vajadusi ei suudeta rahuldada. Kultuurikomisjon kuulab suvel ära kultuuriameti ja põhimõtteliselt toetab

meie ettepanekut eraldada 250—300 tuhat krooni kooride toetamiseks.

Kas neis kollektiivides domineerib rõõm selle üle, et nüüd saab midagi omatahtsi ära teha ilma ülaltpoolt dikteerimata või nurin toetuse vähesuse pärast?

On igasuguseid varjundeid. Üldiselt on kindlate, väljakujunenud huvidega inimesed optimistlikud ja rõõmsameelsed, pessimist nukrutseb rohkem koduseinte vahel.

Nii et vähemalt kultuuri valdkonnas jääb optimist optimistiks ja pessimist pessimistiks, sõltumata ühiskondlik-politilistest muutustest.

Arvan, et see on sügavalt inimese sisemine tunne ning ühiskond seda väga ei muuda. Parem osa inimestest tegeleb ikka millegagi.

See on ilus punktipanemise koht. Aga mul on veel mõned küsimused.

Maa muusikakoolides on probleem teise haldusüksuse — valla, linna — õpilaste õppimise finantseerimisega. Eks selles avaldu modifitseeritud kujul vaidlused omaaegsetes ametühinguklubides: miks peame meie finantseerima, kui taidluskollektiivis on ka teise töökollektiivi inimesi. Tallinn on piisavalt suur. Kuid ma kujutan ette, et Tallinna taidluskollektiivides võib olla ka Harjumaa inimesi ja vastupidi. Kas sellel pinnal hõordumisi pole?

Ei ole kuulnud. Teine asi, et Tallinnas on 8 linnaosa. Ning kui iga linnaosa peaks hakkama finantseerima oma territooriumil tegutsevaid kultuuriasutusi, võiks selline probleem tekkida ja kujuneda isegi ületamatuks. Seda enam, et terve linna peale on, nagu ütlesin, vaid kaks muusikakooli. Senini on finantseerimine olnud õnneks ühest linnakassast ja on vähemalt tuleval aastal ka nii. Teine asi, et rahvamajade haldamine läheb nüüd linnaosadele.

Linnaosadid on 8, rahvamaju 5.

Taotleme Kopli rahvamajakas endist madruste klubi, mis praegu on Kaitseministeeriumi haldusalas. Lasnamäe linnaosa kujundab "Lindakivi" kindust linnaosa kultuurikeskust.

Niisiis on Tallinnal teatud eeliseid võrreldes väikeste valdadega.

Ma olen oma kolleegidega sellest palju rääkinud. Tallinnas on võimaluste, seehulgas finantseerimise võimaluste paljus suurem. Hakkaja saab endale siiski kuskilt tuge. Tuleb küll palju käia ja otsida, aga otsimine viib Tallinnas enamasti sihile.

Nagu ma Teie jutust aru sain, ei tekitanud ametühinguklubide liikvideerimine Tallinnas taidlusele erilisi raskusi. Kas mõni muu ümberkorraldustega seotud probleem on teravam?

Hoonete, kus töötavad kultuuriasutused, võimalik tagastamine õigusjärgsetele omanikele. Neid hooneteid on meie haldusalas tervelt 17, sealhulgas sellised objektid, nagu Linnamuuseum, Tallinna Muusikakool Narva maantee, Nõmme- ja Pelgulinna rahvamaja, mitmed kinod. Kino "Pioneer" juba tagastati, seejuures meie aktiivsel kaasabil. Omanik andis kirjaliku lubaduse kino alles jätta. Aga ta müüs maja edasi uuele omanikule ja keegi ei saa teda sundida endise omaniku lubadust täitma.

Kas sellise loo kordumist ei saa takistada?

Seaduse järgi võib taotleda, et omanikule kompenseeritakse omand, mille tagastamine kahjustab linna huve. See aga õigusjärgset omanikku muidugi ei rahulda. Linn teeb vaid ettepaneku, otsustab riik. Seni pole ta otsust teinud. Kui kõik avaldused peaks rahuldutama ja seejärel omanikud otsustama maja kasutada mitte kultuuri otstarbel, vaid tulusamalt, siis pole enam mõtet arutada seda, kas Tallinnas jääb kultuuriasutustele oma koht, probleem on "lahendatud" pöördumatult. Vähemalt lähema 10—20 aasta jooksul pole Tallinna linnal võimalik uusi kultuuribjektide ehitada.

Kas Tallinnas pole midagi niisugust juhtunud nagu Pärnus, kus muusikakooli välismaalastest õigusjärgsed omanikud, teada saades, et selles majas on nüüd niisugune kultuuriasutus, hakkasid, vastupidi, seda hoopis toetama?

Ametlikult pole ükski avalduse esitaja oma taotlust tagasi võtnud motivatsiooniga, et seal töötab kultuuriasutus. Omandil Tallinnas on selleks liiga kõrge hind.

Viimane küsimus: kas praegune väljakujunenud olukord erineb millegi poolest sellest, kuidas Te 2—3 aastat tagasi sündmuste võimalikku kulgu ette kujutasite? Nii negatiivses kui positiivses mõttes.

Me arvasime, et kõik institutsioonid rahvamajadest konsertorganisatsioonideni korraldavad oma töö kiiremini ümber. Aeglaselt vabaneme harjumustest töötada vaid entusiastmist ja mitte nõuda oma töö eest väärilist palka. Kultuurisfääris tuleb ka osata osta ja müüa. Aeglaselt tekivad meil kultuurimänedžerid.

Mis see mäenedžment siis tähendab? Rikastes riikides pakkuda kultuuri rahvale selliselt ja nii palju, et see end ära tasuks. Mell, kus on rahvas vaene, seisneb mäenedžritegevus vist põhiliselt osavuses leida sponsooreid?

Seda küll. Aga meil on ka näiteid, kus tõeliselt heal kaubal on vääriline hind. Uskumatult kallite piletitega müüb end edukalt "Rock Summer".

See pole ju taidlus.

Minu arvates on "ARSIS-e" koori tegevus heaks näiteks, kuidas oskusliku töö korraldamisega, hea mäenedžmendiga endale ja teistele rõõmu pakkuda. Iga tegu on mõtestatud ja ökonoomne. 2—3 aastat tagasi lootsime, et selliseid kultuurimäenedžere, nagu on Aivar Mäe, kujuneb kiiresti rohkem.

Aga milline on positiivne üllatus?

Meil oli teatud hirm, mis saab siis, kui riigi ja ametühingute roll taidlus- ja harrastustegevuse finantseerijana väheneb. Nii laialdast eraettevõtluse toetust taidlus- ja huvitegevusele ei osanud me ette näha.

Aitäh selle eest, et kulutasite tunnikesi oma aega mitte kultuurimäenedžmendiks.

Intervjueeris

Herbert Vainu

oktoober

Harjumaalt

* 8. oktoobril oli Kuusalu meeskoori kütas Tampere meeskoor "Tampere laulajad". Kirikus esitati vaimulikke ja isamaalisi laule. Öhtusel koosviibimisel baaris "Teeros" lauldi eesti- ja soomekeelseid laule ühiselt. Soomlased kutsusid Kuusalu lauljaid oma tuleval aastal toimuvale 50. aasta juubelkontserdile.

* 9. oktoobril toimunud Paldiski linna päeva lõpul korraldas rahvakunstiansambel "Leigari" simmani.

* 21. oktoobril käis Saku õlletehase rahvas tehase aastapäevapidustuste raames Estonia Teatris vaatamas "Sevilla habemeajajat".

* 24. oktoobril laulis "Piilupesa" lasteala mudilased Haabneemel katlamaja avamisel pärast selle ümberhitust kohalikule kütusele Rootsi keskkonnasõbraliku soojusmajanduse programmi raames.

* Harju Maavalitsuse delegatsioon leppis Soomes Turu ja Pori maavalitsust külastades kokku, et tulevasel Salo laste laulufestivalil osaleb 150 harjulast, 50 rohkem kui tänavu.

Hiiumaalt

* Kärdla keskkoolis korraldatud stiilnädalal esitati ka kirjanduslik-muusikaliine põimik Anna Haava, Miina Härma ja Aino Tamme meenutuseks.

* 27. ja 28. oktoobril lõppes R. Tobiase nim. Kärdla Muusikakoolis esimene õppeveerand õpilaskontsertidega.

Jõgevamaalt

* 1. oktoobril avati Jõgeval esteetikakool "Dione". Õpetatakse, kuidas saada professionaalseteks kultuuritarbijateks. Direktor on Sirje Hein, õpilasi 126.

Järvamaalt

* 1. oktoobril ilmus Järva Teatajas pikk artikkel "Paide lõbustusasutustest ei maksa solidsust otsida" fotoillustratsioonidega.

* 4. oktoobril otsustas Järvamaa lalulpeokomisjon korraldada ka tuleval aastal maakondliku lalulpeo maikuu viimasel nädalavahetusel. Sellega tähistatakse ka 100 aasta möödumist meeskoorilaulu viljelemise algusest Paides. Stsenarist-lavastajaks kinnitati Eha Moosel. Mõndagi planeeritakse teha uut moodi. Laulurahvas jaotatakse kihelkondade kaupa. Lalulpeorepertuaar hakkab paljuski koosnema Järvamaalt pärit heliloojate loomingust.

Plaane detailiseeriti 18. oktoobril Järvamaa koorijuhide hooaega avaval traditsioonilisel kokkutulekul. Lõppüritus, seostatult vanade eesti rahvakommetega, planeeritakse läbi viia Jänedal. Kaasa lööb Urmas Sisask.

* Järvamaa ja Lääne-Virumaa kultuurijuhid pidasid kuu lõpul ühiselt aru, kuidas sisustada algavat kultuurihooaega, ka muusika osas. Arutati samuti kaugemaid perspektiive.

Läänemaalt

* 15. oktoobril peeti Läänemaa kultuurikeskuses hõimupäevi rahvusliku simmaniga. Esinesid kohalikud lalul- ja pillimehed ning Soome rahvamuusi-

kaansambel "Manddora", nii koos kui eraldi. Ühtlasi tähistati samas R. Valgre sünniaastapäeva lindimuusika kuulamisega.

* 23. oktoobril tähistati Kullamaal kontserdiga kirikuoreli 140. aastapäeva, kiriku segakoori 40. sünnipäeva ja R. Tobiase 86. sünniaastapäeva. Laulis ka Pattijärvi sõpruskoguduse koor Soomest. Esitati J. Kappeli, E. Võrgu, A. Topmani ja K. Tuvikese loomingut. Juhatas koguduse koori dirigent Tooni Leedjärv, oreli saatis Tallinna Kaarli koguduse organist Marika Kabur.

Pärnumaalt

* 1. oktoobril avas hooaja avaballiga "Endla". Selle sees oli rohkesti muusikat. Ansambel "On õnnest puudu veel üks samm" jäljendas endisaegseid taidlusansambleid, meeskoor laulis koori "Gösta Berlingi saagast" jne. Rahvas vaidles selle üle, kas pärast "Estonia" katastroofi oli balli korraldamine sobilik.

* 1. oktoobril alustas uut hooaega ka Pärnu Linnaorkester. Vanalinna põhikoolis mängiti Loit Lepalaane juhtimisel R. Wagneri ooperi "Lohengrin" III vaatusse avamängu, F. J. Haydni Trompetikontserti (solist Jüri Leiten), Ed. Elgari "Pidulikku marsi". Selles osalenud koorid "Ave Canto" ja "Endla" esinesid ka oma kavaga, leinapäevaks kohandatult. Solistina laulis Malle Raid.

* 1. oktoobril esines Elisabeti kirikus Mihkli poistekoor Tallinnast Reet Nikkeli juhtimisel. Esitati vaimulikke laule ning ühe Alo Põldmäe ja ühe Mart Siimeri laulu. Viimane koos Ingrid Vooglaidiga löi kaasa orelimängijana, Kjetit Rodal esitas piokkiföödi Norra rahvaviise.

* 15. oktoobril toimusid hõimupäevade üritused. "Tervise" klubis esinesid ka Viljandi ingeri-soomlaste koor "Sävel" ja Pärnu ingeri-soomlaste seitsi taidlejad.

* 15. oktoobril Anna Haava 130. sünnipäeva tähistamisel Pärnu Vanalinna Põhikoolis kõlas ka muusika, Anna Haava sõnadele loodud laule esitas Els Himma, klaveril Tõnu Rein. Esinesid ka Pärnu Poistekoor Maimu Mutniku dirigimisel ja Vello Joamets.

* 16. oktoobril tähistati Kihnu rahvamajas folklooriansambli "Kihnumaa" kauaaegse liikme Anna Sutti (Kaevandu Anni) 80. sünnipäeva.

* 17. oktoobril tähistati "Endlas" etendunud kontsertprogrammiga ka teatri muusikalavastustes kaasaloova Lii Tedre 25. teatristootamise juubelit.

* Pärnu folklooriansambel (laulutrio Kai Marjamägi, Tiia ja Viljar Soomre, pillimees Ilmar Soomre ja tantsijad) käisid Pärnumaa ja linna ametliku delegatsiooni koosseisus Norras, esinesid seal mitmel korral, sealhulgas Drammeni messil.

* Koor "Mattone" tähistas kontserdiga 15 aasta möödumist oma loomisest. Kava esimesel poolel kõlas vaimulik muusika, teine pool oli kirev. Kaasa löid Pärnu Linnaorkester ja külalised Tallinnast (Kaia Urb, Uku Joller jt.). "Mattone" on toimunud peadirigendi vahetus. Lahkunud on Raul Talmar, tulnud Mikko Üleoja.

* 21. oktoobril esines Pärnus Vanalinna põhikoolis meeskoor MM Helsingist, võõrustajaks Lüdigi-nimeline Meeskoor. Kontserdikülastajate vahel

loositi välja "Pauligi" kohvipakid. Sama koor esines ka Tartus.

* Väandra Muusikakool sai AS "Wendra Taftingu" tegevdirektorit Tõnu Laaksit kängituseks plaadikogu (ligi 400 plaati).

* 29. oktoobril alustas II keskkoolis tööd folkloorikool. Juhib Elfriede Nikolai, õpilasi 30.

* Linna Kultuuriosakond esitas plaani ümber ehitada Vanalinna põhikooli (Koidula-kooli) saal tip-top kontserdisaalis koos vajalike kõrvalruumidega.

* Tütarlastekoor "Ave" (dirigent Tiit Künnapas) sai II koha Hispaanias Tolosas toimunud koorifestivalil, nagu ka suvel festivalil Tallinn '94.

Raplamaalt

* Tuntud muusikafolkloori propageerija Mikko Sarv, kes töötab Rapla maavalitsuse arendusnõunikuna, kinnitati üle-Eestilise projekti "Kodukant" juhiks.

* Rapla Rahva Majas on alustamas sel hooajal tööd uus ansambel ja folkloorigrupp. Üle hulga aja on täidetud rahvamaja kõik 4 ametikohta.

* 16. oktoobril peetud Rapla linna sünnipäevapidustustel esinesid ka muusikud.

* 17. oktoobil oli Rapla Rahva Majas Heiki Mätilku kitarriõhtu.

* 17. oktoobil tähistati Rapla tantsu- ja muusikakooli Linda Rausi 85. sünnipäeva. Juubilar, kes nüüd on ka taluperenaine, jätkab taidlejate juhendamist.

Saaremaalt

* Oktoobrikuust on Saaremaa poistekoori peadirigendiks Veikko Lehto. Tema andis ameti üle Ludmilla Toon. 15. oktoobil avaldas ajaleht "Oma Saar" pikema olukirjelduse Laine ja Veikko Lehtost, kes tulid EMA lõpetanud Saaremaa muusikaõpetajateks.

* 20. oktoobil Saaremaa Ühisgümnaasiumis toimunud õukonnapidustuste etendusel osales ansambel "Cantores Vagantes".

* 25. oktoobil esines Saaremaa Meeskoor Kuressaare lossi kapiitlisaalis, 30. oktoobil Kihelkonna ja Käria kogudustele.

Tartumaalt

* Oktoobris asus AS Tartu Lõululava tegevdiriitorina tööle Väino Laud, omaaegne ansambli "Fix" juht, kes vahepeal tegutses ärimehena. Ta tahab aktiivselt tegevust muuta kultuurisõbralikumaks, samal ajal vältida kahjumiga töötamist.

* Alatskivi Muusikakoolist on sellel õppeaastal saanud Kunstide Kool, liisandus kunstõpetus.

* Äsja Norrast naasnud H. Elleri nim. Tartu Muusikakooli delegatsiooni (11 õpetajat, 18 õpilast) liige Lauri Brede ütles, et oma muusikaliselt tasemel on Elleri-kool võrreldav sealse Trondelosi Konservatooriumiga. Ainult liikumist esimese ajal ja lavatunnetust on vaja rohkem õpetada. Tema sõnul olid mõlemad koolid huvitatud õppurite vahetamisest.

* Tartu Ülikooli aulas esinesid ka "Estonia" kontserdisaalis oma kava demonstreerinud EF Kammerkoor (15. X) ja Taani ansambel "Tre Musici" (19. X).

* 28. oktoobil taasasutati "Vanemuise" väikeses saalis Vanemuise Selts.

"Vanemuise" segakoor laulis sel puhul seal isamaalisi laule.

Valgamaalt

* Sangaste koguduse oreli kordaseadmine läheks maksma 250—300 tuhat krooni. Seniste pöördumistega finantsabi saamiseks pole seda summat kokku saadud. 15. oktoobil esines õpetaja Ivo Pill uue pöördumisega ajalehes "Valgamaalane".

* 22. oktoobil toimus Vaiga Kultuurimajas suvel pidamata jäänud muusikafestival "Tavamura".

Viljandimaalt

* Viljandis otustati luua kultuuritöötajate klubi. Lõplik vormistamine lükati detsembrikuusse. Selleks ajaks loodetakse ka "lapsel" nimi leida.

* 22. oktoobil "Sakalas" vastas ajakirjaniku küsimusele "Miks kultuurimajas pole enam tuntuid solistide kontserte?" selle juhataja Urve Kimmel: "Neid ei jõua hirmkalliste hindade pärast tellida. Aga programmi ja orkestriga puhkeõhtud jätkuvad." Nädala solistidele retroõhtu sarja. Külaliseks oli "Ugala" näitleja Margus Vaher ja mängiti tantsumuusikat.

* 29. oktoobil olid koos maakonna kooride ja vokaalansambli juhid, kohal ka Paul Raud Eesti Kooriühingust. Arutati tagasi- ja edasivaatavalt laulupidude korraldamist

Ida-Virumaa

* Jõhvi 3. koolis alustati muusikatundide läbiviimist ainult riigikeeles. Õpetaja Inge Papp leiab, et muulaste lastele jäävad eestikeelsed sõnad kõige paremini meelde lauldes, mängides ja tantsides.

* 14. oktoobil avas kammerkoori "Arsis" kellade ansambel uue hooaja Kohtla-Järvel.

* 30. oktoobil esitas "Hortus Musicus" Jõhvi kirikus Portugali helilooja Manuel Cardoso (u. 1566—1650) loomingut.

Lääne-Virumaa

* 12. oktoobil esitasid Rakveres "Kauri" koolis Eduard Tubina noorusaja laulu- ja instrumentaalloomingut Marje Tralla (alt), Marika Vihermäe (viulu), Urve Purga (vioola), Paul Purga (tsello) ja Lembit Orgse (klaver).

* Virumaa Kultuurikapitali sügisstipendiumi sai teiste hulgas Sirje Subbi Kadriast osalemiseks Suzuki-meetodi klaveriõpetamise seminaril.

* 22. oktoobil esines Rakvere Teatris "Jazzkaarel" osalev "Baltic Quartet". Kaasa löi ka Rakvere Linnaorkestri kvartett.

Võrumaalt

* 8. oktoobil ilmus "Võru Teatajas" olukirjeldus sugupuust, mille 5 erineva praegu elava põlvkonna naislini esindajad on kõik kultuuri- ja muusikainimesed. Vanim — 91-aastane Hilda Ilves — on folkloorikogujale lalunud lindile vanu rahvalaule, noorim — 2-aastaseks saav Kristiina Mutso — lalulab: "Kop-kop, lahti tee..." Nii tema ema kui vanaema on lõpetanud Viljandi Kultuurikooli.

* 13. oktoobil oli samas lehes pikem lugu Võru ansambli "Ommamuudu" äsja valminud kassetist.

Eesti Naislaulu Selts hakkab tegutsema

1. juulil, k. a. juubelilaulupeo ajal Tallinnas sai teoks eelmise aasta sügisel naiskooride dirigentide ja lauljate poolt algatatud mõte: luua Eesti Naislaulu Selts.

Selle moodustasid 48 naiskoori 73 esindajat, nende hulgas New Yorgi Eesti Naiskoori esinaine Maria Zarins-Viise.

Kuna laulupeo proovipäeval oli aega napilt, otsustati kokku kutsuda k. a. oktoobris kooride dirigentide ja esindajate moodustatav volikogu, kes arutaks ja kinnitaks põhikirja, valiks juhatuse ja esinaise.

29. oktoobril toimuski Tallinnas Estonia Teatri Talveaias koosolek, kus kinnitati Eesti Naislaulu Seltsi 58-liikmeline volikogu.

Volikogu valis esinaise, kinnitas põhikirja ja 9-liikmelise juhatuse.

Esinaiseks sai Tartu Ülikooli Naiskoori Tallinna Vilistlaskoori "Lubinokad" laulja Maret Hurt, kes enne, aastatel 1965–1988, laulis Teaduste Akadeemia Naiskooris.

Juhatusse kuuluvad peale esinaise TRÜ Naiskoori dirigent **Valke Uibopuu**, Pedagoogikakooli Naiskoori dirigent **Linda Kardna**, Märjamaa Naiskoori dirigent **Maiu Linnamägi**, Eesti Naisliidu Naiskoori dirigent **Viktoria Jagomägi**, Teaduste Akadeemia Naiskoori laulja **Malle Freimanis**, V. Klementi OTK naiskoori laulja **Elviira Lill**, TRÜ Tallinna vilistlaskoori laulja **Svea Otsmaa** ja TRÜ Naiskoori laulja **Ene Seidla**.

Loodud Eesti Naislaulu Selts on igas vanuses naiskoori lauljate ja dirigentide vabatahtlik ühendus, eesmärk naiskoorilaulu edendamine, harrastamine ja propageerimine Eestis ja välismaal, muusika- ja kultuurialane enesetäiendamine, rahvustunde hoidmine, kooride omavahelise suhtlemise ja seltsielu edendamine, naiskooride silmapaistvate dirigentide ja isikute mälestuste jäädvustamine ning koostöö loominguiliste liitude, haridus- ja kultuuriasutustega.

Eesti Naislaulu Seltsi Juhatus tänab senise koostöö ja abistamise eest Eesti Kooriühingu Juhatus ja Eesti Meestelaulu Seltsi Juhatus, kelle võrdväärseks partneriks ta loodab saada. Usume ka, et EML viib ellu oma kavatsuse leida meile tööruum oma kontori kõrval.

M. Hurt,
ENLS esinaine

Puhkpillikonkursil võitnud lood tulevad ettekan- dele VOP-i juubelil

Kooriühingu lõpupäevade pidas septembri lõpupäeval oma täiskoosoleku. Teemasid ja probleeme jätkus mitmeks tunniks. Sõnavõttudega esinesid L. Muldre, H. Saade, R. Sildna, O. Kask, A. Avarand jt. Tehti kokkuvõtte mõõdund hooajast, mis oli üle ootuste mitmekesine.

H. Saade andis ülevaate puhkpillipalade konkursi tulemustest. Kokku laekus 19 laulu, millest ära märgiti kolm. Teise-kolmanda koha vääriliseks tunnustati F. Mandre looming. Eripreemiad said H. Hindpere ja V. Rüütelma.

O. Kask rääkis noorte konkursist vabariikliku noorteorkestrisse. Kõige tihedam rebimine oli flöötidel. 24-st pääsesid orkestrisse 7. Hea konkurs oli ka altsaksofonide rühmas. Tromboonimängijad näitasid ennast samuti heast küljest. Endiselt on puudus oboest ja fagotist, samuti madalatest vaskpillidest.

Maret Hurt juubelilaulupeol suvel 1994.

Muret tegi kõneleja laste noodistlugemiseoskus. Pidi ju iga üritaja mängima žürii ees lehel. Raskusi valmistasid kolmeosalised taktimöödud, samuti 6/8. See peaks panema õpetajaid mõtlema.

Lõpuks tutvustas O. Kask uute pillide hinnakirju ja tellimisvõimalusi. Üldkoosolekul valiti uus sektsiooni koosseis, see omakorda valib esimehe, kes jääb VOP-i dirigendiks järgmise laulupeoni.

Sellega koosolek ei lõppenud. Oma lähemaid tulevikuplaane arutas VOP, kellel uue aasta 4. veebruaril seisab ees 30. sünnipäev. Seda sündmust tähistatakse piduliku kontserdiga "Estonia" kontserdisaalis, kus teiste hulgas tulevad esmaettekandele konkursi võitnud palad. Kontserdi õnnestumiseks otsustati käia veel mitmel korral kokku mängimas.

Saaremaalt Jõgevamaale kultuuri, õlut ja sokke

Kuressaare kultuurikeskuse rahvas käis oktoobrikuu keskepaigas esinemas Jõgevamaal. Müügiks oli kaasa võetud ka Saaremaal valmistatud toiduaineid, õlut ja käsitöötooteid. Naasnud leidsid, et äri oli olnud hea nii kultuuri- kui muu kauba osas.

Tippakordionistide muusika- ja propagandareid

Oktoobri algupoolel tiirles mööda Eestimaad grupp eesti tippakordioniste: Venda Tammann, Henn Rebane, Douglas Ints, Jaan Lutsoja ja Ado Vendla andsid kontserte "Gilette"-tüüpi pillidel. Ühtlasi propageerisid nad Eesti Akordionistide Liidu loomise ideed, tutvustasid selle põhikirjaprojekti. Seda tegid nad ka Pärnus toimunud Eesti akordionistide 10. kokkutulekul. Seal juhatas 80-liikmelist akordionistide ansambli Peeter Saul. Selle turnee käigus loodi Abjas Valdo Vargi algatusel Viljandimaa akordionistide klubi, kuhu kavatsevad liituda selle pilli mängijad ka Kilingi-Nõmmelt.

Autasud taidlusjuhtidele

Mitmes maakonnas (Raplamaal, Valgamaal jm.) autasustas maavalitsus oktoobris akordionistide ja rahaliste preemiatega suvistel juubelipidustustel edukalt esinenud taidluskollektiivide juhte. Parimad said ka Üldlaulupeo Direktiooni medalid. Kohal oli direktor I. Moss.

Kas Viljandi tahab endale jätta ülikooli?

Viljandi Kultuurikolledži hoone õigusjärgne omanik on seoses inflatsiooni rendihinda tõstrnud. See on toonud teravalt päevakorda kolledži praegusest hoonest väljakolimise. Osa varandust ongi viidud 2. venekeelsesesse keskkooli, kus õpilaste arv on tunduvalt vähenenud. Linnavolikogu leiab, et odavam lahendus riigile on kolledž tervikuna sinna üle viia ja ehitada 2. keskkoolile uus väiksem hoone. Kolledži rektor Enn Siimer on 4. oktoobri "Sakalas" avaldatud artiklis seisukohal, et linn, püüdes küsimust riigi kaela veeretada, hoidub endale kolledži suhtes kohustuste võtmisest ning näitab sellega, et ta pole huvitatud ainsa rakenduskõrgkooli säilitamisest Viljandis.

Rahvamuusikaalane koostööleping Soomega

4. novembril kirjutati Tallinnas alla tähtajatu leping rahvamuusikaalasest koostööst ja kultuurivahetusest Eesti ja Soome vahel. Esimene analoogne leping sõlmiti 1989. a. ning see oli mingil määral teerajajaks Eesti muusikafolkloristide koostööle Põhjarnaadega ja üldse Läänega. On olnud rohkesti ühisüritusi, lektorite vahetamist jne.

8-punktiline leping näeb ette koostöö jätkamist ja laiendamist, juhtide kahte kohtumist aastas, rohkesti ühisüritusi, lektorite vahetamist jne. Uue ettevõtmisena plaanitakse näiteks rahvalaulualast "Sävellsilta", mis läheks üheaegselt eestrisse Eesti ja Soome riigiraadios.

Soome poolelt kirjutati lepingule alla Soome Rahvamuusika Liidu esimees Seppo Kalliomaa, Eesti poolelt Aino Arro Eesti Rahvakultuuri ja Arendus- ja Koolituskeskuse, Ahto Nurk Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi, Kristjan Torop Eesti Folkloori Seltsi ja Ando Kiviberg Noorte Muusikantide Seltsi nimel.

Muusikakoolide direktorid Tallinnas koos

3.–4. novembril olid Tallinnas koos Eesti muusikakoolide direktorid. Neile jagati mitmesugust teavet. Elavaimaks kujunes arutelu majandusküsimustes. Mõnede direktorite tunniajalise vestluse "Muusikalehe" töötajaga toome ära järgmises numbris.

Kultuuri, majanduse ja poliitika põiming

17. oktoobril mängis Narvas Tallinnas ja Tartuski esinenud Taani trio "Tre Music" koosseisus Gunnar Tagmose — Ulrike Høst-Madsen — John Demgaard. Seal aga kuulus see laiaulatuslike Taani kultuuripäevade raamesse, mille puhuks oli kohale sõitnud ka Taani saadik Eestis. See üritus omakorda on osa kahe aasta, käesoleva ja tuleva aasta peale planeeritud ettevõtmiste sarjast Narva linna ja Taani sidemete tihendamiseks, k. a. Taani kapitali juurdemeelitamine Narva majanduse elavdamiseks. Narva

Kristjan Randalu võitis Itaalias

I koha

18.—28. oktoobrini k. a. Itaalias toimunud pianistide konkursil "Rooma 94" võitis II vanuseklassis (kuni 25 eluaastat) 32 võistleja hulgas I koha 16-aastasne Kristjan Randalu.

Kristjan Randalu alustas muusikaõpinguid Tallinna Muusikakeskkoolis Tiina Kuriku klaveriklassis. Praegu õpib ta Karlsruhe Helmhotzi Gümnaasiumi 10. klassis, samal ajal ka Karlsruhe Muusikaülikooli ettevalmistusosakonnas prof. S. Spiedeli klaveriklassis.

Ära naera teise muusiku üle!

Pärast kuulsa Prantsuse trompetimängija ja -pedagoogi (õpetas Versailles' Konservatooriumis aastail 1950—1994, seega 44 aastat) surma kogunes 100 tema 400 õpilasest oma õpetajat

mälestama. Üks neist, Egon Walter, formuleeris kokkulekul kadunud õpetaja 7 põhimõtet. Peale üldtuntud printsiipide (tuleb olla mitte ainult oma eriala, vaid üldse muusika entusiast, palju töötada, austada publikut jne.) on üks neist sõnastatud järgmiselt: "Muusiku kultuur avaldub ka tema suhetes oma kolleegidega." Ning täienduseks: "Kes oma kolleegi välja naerab, on minult esimesena ära teeninud jalahoobi tagumikku."

Informatsioonivabaduse prioriteet omanikuõiguse ees

Saksamaal vaieldi kaua selle üle, kas maja-omanikul on õigus ürnikel keelata üles seadmast paraboolantenne. Majaomanikud nõudsid seda, leides, et fassaadile või rõdule paigutatud paraboolantennid rikuvad maja välisilmet. Föderaalne konstitutsioonikohus andis õiguse üümi-kule, juhtumil, kui ta muul viisil, seehulgas kaabeltelevisiooni kaudu, ei saa soovitud teleprogrammi kätte. Otsust põhjendati informatsioonivabaduse primaarsusega. Konkreetseks ajendiks oli ühe Saksamaal elava türgi perekonna soov, omaniku vastuseisust hoolimata, paigaldada paraboolantenni, et näha oma kodumaa telesaa-teid.

Abbruch — Umbruch — Aufbruch muusikaõpetamisel Saksamaal

Mannheimi muusikakõrgkoolis ei suudetud muusikaõpetamise edasist perspektiivi arutades leida mingit teed, kuidas edasi minna. Ühelt poolt loeti absurdseks asjaolu, et Baden-Württembergimaa võimud kärbibvad summasid muusikaõpetamiseks ja ka õppetundide arvu, samal ajal kõlavad süüdistused, et kool valmistavat ette liiga vähe muusikapedagooge. Teisalt leiti, et õpetajad pole ette valmistatud uuteks nõudmisteks, mida neile esitavad pedagoogika-, psühholoogia- ja terapeutiliseaduse uued saavutused. Nad on lugenud pedagoogilist kompetent-

sust teisejärguliseks, peaasi, et "õppejõud põleks", nüüd aga nõutakse neilt, et nad "õpetaksid mitte ainet, vaid lapsi". Ohati: "Me pole õppinud seda, mida meilt nõutakse", "Pea on nii segamini aetud, et tuleb vist arsti juurde minna". Naljati: "Muusikaõpetamine on taktist väljas". Olu-kord võeti kokku kolme sõnasse: "Lammutamine — Murrang — Mäss, saksa keeles *Abbruch* — *Umbruch* — *Aufbruch*."

"Rahvalaulu sügavaim olemus"

Turus toimus 23. oktoobril "Turu messi" raames seminar teemal "Rahvalaulu sügavaim olemus", peaarhivisaator Sibeliusi Akadeemia lektor Heikki Laitinen. Arutati ka rahvalaulu osa laste varasel kasvatamisel kodus ja kooli algast-mes. Toimus rahvalaulukontsert.

Soome - ugru rahvaste muusikud Berliinis

3.-7. novebrini korraldati Berliinis esmakord-selt "Soome - ugru kultuuripäevad". Kontserdid toimusid imposantses *Schönspielhausis*.

Avakontserdil asitas Eesti Filharmoonia kam-merkoor Tõnu Kaljuste juhatusel eesti (Pärt, Tor-mis), soome ja ungari heliloojate teoseid. Soome uue muusika kammerorkester "Avanti" mängis ka Tüüri. Paavo Järvi juhatusel kandis Berliini sümfooniaorkester ette ka E. Tubina XI sümfoonia.

Kuulus dirigent gastroleerib vähe

Poola päritolu dirigent Marek Janowski piken-das oma lepingut Prantsuse Raadio Filharmoo-nia orkestriga. K. a. juunist on ta selle orkestri peadirigent, 1988. aastast muusikaline juht. See siltmapaistev dirigent teeb suuri asju oma orkest-riga, mida peetakse praegu Prantsusmaa pari-maks, kuid gastroleerib vähe. Mullu dirigeeris ta siiski "Helsingi Pidunädalatel".

linnamuuseum on selleks ettevõtmiseks arhiividest välja selgitanud soliid-sed tähtpäevad. XIII—XIV sajandil kuulus Narva Taani riigi koosseisu. 1294. aastal, seega tänavu 700 aastat tagasi, andis Taani kuningas Narva-le vabakaubanduse õiguse, 1345 aga linna staatuse. Tuleval aastal mõö-dub sellest sündmusest siis 650 aastat.

RAM reisis jälle mööda Eestit ringi

Oktoobri lõpul käis oma 50-aastase juubeli eel üle-Eestilisel ringsõidul RAM. Esineti Jõgeval, Põlvas, Tartus, Võrus jne. Esitati erinevate aegade populaarsemaid laule. Selle ürituse läbiviimiseks saadi mitmel pool kohali-kelt ettevõtetelt finantsabi.

Napib meeshääli

Oktoober oli suure osa kooride uue hooaja algamise kuu. Paljudesse kooridesse võeti uusi lauljaid. Tihti peale on segakoorides puudus meesh-häälest. Haapsalu lauluklubi oli hooaja algul 22 laulja hulgas ainult 2 teno-ri ja 2 bassi.

Ärillisandustega seminar kitarristidele

31. oktoobrist 2. novembrini toimus Haridustöötajate koolituskeskuse ja Eesti Kitarriseltsi organiseeritud ühisseminar Eesti muusikakoolide kitarrio-petajatele ja õppuritele. Seminari pingelises kavas pidasid loenguid Tiit Paulus, Heiki Mätlik, Robert Staak ("Hortus Musicus"), Kuldar Kudu (H. El-leri nim. muusikakool) ja Tiit Peterson (G. Otsa nim. Muusikakool). Kontser-tidega ilmastasid seminarti programmi "Jam Quartet" Soomest, "Weekend guitartrio" ja G. Otsa muusikakooli klassikalise kitarrieriala õpilased. Elavat huvi äratasid Soome tuntud pillimeistrite firma "Liikane OY" pillide demonst-ratsioon.

H. Mätlik

Uus Rahvuskultuuri keskus

Kultuuri- ja Haridusministeeriumi juurde on loodud Eesti rahvuskultuuri koolitus- ja arenduskeskus Eesti rahvuskultuuri ja arenduskeskuse ja kul-tuuritöötajate täienduskooli liitmise tulemusel. Selle direktoriks on Aino Arro.

Laste närvidele mõeldes

Harjumaa muusika- ja kunstide koolid otsustasid 7-aastase koolituse ja-gada kahte järku: 4 ja 3 aastat. Loodetakse, et nii ei teki lastel, kes võime-te vähesuse tõttu teise järku üle ei lähe, poolelijäämise tunnet.

Valmistutakse "Baltica '95"-ks

On alanud ettevalmistused folkloorifestivaliks "Baltica '95", mis tuleval aastal toimub jällegi meil. Oktoobrikuus viisid Ingrid Rüütel, Kristjan Torop jt. Eesti maakonnakeskustes selleks läbi seminar-nõupidamisi.

Estonia Teatri Talveaed jätkab

Estonia Teatri Talveaed alustas uut hooaega põhiliselt vanas heas vai-mus jätkates. Oktoobris tähistati sünni(aasta)päevi: Viktor Gurjev — 80, Aleksander Arder — 100, Ludvig Juht — 100. Kahte esimest üritust juhtis Arne Mikk, viimast Vello Mikk. Videost kuulati Jüri Kruusi kommenteerimise saatel kuulsaid hääli — Mario Lanzat ja Anna Moffot. Autogrammiõhtu, mil-lel külaliseks Carlo Felice Cellario, juhtis Neeme Kuningas. Levimusika poolelt esines programmis "Straussist Valgreni" ansambel "Evergreen", so-listiks Annika Tõnuri. Anti ka etendusi — D. Cimarosa koomilise ooperi "Sa-laabeliu" tõi lavale Eesti Muusikaakadeemia ooperistuudio, lavastajaks Arne Mikk, dirigendiks Jüri Alperen.

Alustati uut sarja. Avaettekannet oli pealkirjastatud "Anu Kaal esitleb...", juhtohjad Neeme Kuningas käes.

Kontserdielu Tallinnas

September–oktoober

Uut hooaega alustas Eesti Kontsert ilmselge optimismiga ja kindla plaaniga asendada kvantiteedi tagaajamine püüuga parema kvaliteedi poole. Oktoobri plaan osutus tõepoolest suhteliselt hõredamaks. Kõigile kätte jagatud voldik "ERSO 94/95", mis abistab huvilisi oma soodumust ja rahakoti pakust arvestava graafiku koostamisel, näitas, et sümfooniakontserte jagub igasse kuusse keskel läbi kolm ja pool.

ERSO peadirigent Arvo Volmer väitis "ES" usutluses, et "kontserdil käimine on üks avaliku kultuurilise eksisteerimise vorme" ja seda tahab ta inimestele meelde tuletada. Jõudu talle! Muide, A. Volmer ei pea hõredate saalide tekitajaks kõrgeid piletihindu; ent mida siis: hirmu õhtuse tänavalviibimise ees või üldist rusutust?

Üheks uueks suunaks on kutsuvalt pealkirjastatud ja mitut interpreeti hõlmavad kavad. Varsti pärast avaüritust peeti ära galakontsert, kõlasid "Tõusva päikese maa hääled", neli klarinetist pakkusid välja kogu Brahmsi klarinetiloomingu jne.

Sellealaseid traditsioone arvestades polnud ERSO poolt pakutud **avaprogramm** 22. septembril vast kõige ootuspärasem. J. Sibeliuse viulikontsert võinuks muidugi kujuneda keskseks teoseks, paraku ei suutnud Karlsruhest pärit solist Nachum Erlich vormida see mõttesügav, imekaunis, aga väga raske teos tõsiseltvõetavaks. Sibelius tegi viulitehnilisi võimalusi põhjalikult tundva heliloojana oma elu ajal solistidele täpseid ettekirjutisi kuni tempo metronomimääramiseni. Võib arvata, et vaid maailmaklassi kuuluvad virtuosid suutsid maestrot rahuldada. Tänapäeval kuulub teos paljude viiuldajate repertuaari, selle komplitseeritusest saadakse üldjuhtudel üle, N. Erlich jäi aga paraku kahvatuks juba toonikujunduse ja tehnilise korrektsuse vallas. See tõmbas tähelepanu kõrvale tema tõlgitsusliku kontseptsiooni jälgimiselt.

Nii jäi keskseks D. Šostakoviči 6. sümfoonia. Harjumuspäratu vormiga teose — esimene osa leinuliselt tõsine *largo*, järgnevad kaks skertsolikult kiired. Volmeri-poolse kujundusega võis jääda kõigiti rahule. Dirigenti ei näi juhtivat hetkeline inspiratsioon, vaid täpselt läbianalüüsitud esitusplaan. A. Volmeri muusikalise loogikaga on kerge kaasa minna. Orkestri teostuses võis täheldada kompakset kõla ja sobilikku raskemeelsust *Largos* ning sädelevat kergust-täpsust *Allegros* ja *Prestos*.

Kava täiendasid T. Tulevi "Signum" ja S.-E. Tüüri "Hommage Sibeliusele", tellitud Helsingi Linnaorkestri poolt J. Sibeliuse 125. sünniaastapäeva tähistamiseks. Alapealkiri "Otsib juuri" põhjendab vist pikka liikumist külmadelt värvidelt kõrgetes registrites soojade värvideni madalas astmestikus, kuid asjata oli sealt otsida mingit vihjet Sibeliusele omasele helikeelele.

Kohe järgmisel õhtul helises "Estonia" kontserdisaal **idamaiselt** eksootiliselt, valmistades ette selle hooaja lõpupoole teostuva jaapani muusikale pühendatud festivali "Orient". Kifu Mitsuhashi bambusflöödil ja Nanae Yoshimura siidkeelisel kotoil (kuuldut lähendavad kommentaarid Kazushi Ishidalt) mängisid õhtumaalase kõrvale võõrapäraselt ja ühetoonilisena näivat, kuid ometi mingeid üldnimlikke tundeid kandvat muusikat. Jaapani traditsioonilist muusikat iseloomustab improvisatsioonilisus, kindla meetrumita, mediteerivalt kulgevad helid. Harjumatud on veerandtoonid, mida meie "puudulikult haritud" kõrv registreerib ebatäpsustena. Kummatigi avaldas Mitsuhashi ja Yoshimura meisterlikkus

tugevat muljet. Pole huvitusetä märkida, et nad on esinenud koos mitmete tipporkestritega maailma paljudes paikades.

Parimate kollektiivide 3 tundi kestnud esinemine 27. septembril oli mitte millelegi pühendatud ega midagi tähistav galakontsert. Kuigi ühelegi esinejale polnud vähimatki ette heita, vastupidi, nad kõik on meie muusikakultuuri tõelised ehted, ammendus kuulaja keskendumisvõime teises osas. EF Kammerkoori ajaks oli algne elevus tuhmunud.

Eesti Poistekoor Venno Lauu juhtimisel alustas programmi religioosse muusikaga Brahmsilt, Brucknerilt, Niedtilt ja Webberilt, lauldes tavapärase andumuse ja võluvusega.

"Hortus Musicus" tõi kaasa lusti ja hoogu, küttes Praetoriuse ja Bendusi tantsusüitidega publiku braavohüüteni. Hortuslaste meistritase on ju ammuksi aksioomiks saanud, kuid igal uuel kohtumisel imetled jälle kord nende sütitavat mänguvabadust ja detailset viimistlust.

RAM kõlas seekord väga mehiselt ja kompaktselt, eriti Schönbergi "*Der deutsche Michel*" aegu Ants Sootsi juhatusel.

R. Eespere "*Invocatio*" (koos oreli ja löökpillidega, dirigeerimas Ants Üleoja) oleme viimasel ajal korduvalt kuulnud, seejuures nautinud autori oskust lahendada üldnimlikke probleeme mõtlemapanevalt nappide muusikaliste vahenditega.

Camerata-Tallinn esitas oma rikkalikust repertuaarist kaks äärmuslikku teost. Kreutzeri magus-romantilise, aga maitseka Trio D-duur ja ansambli juhile Jaan Öunale pühendatud P. Vähi "Digitaalse armastuse". Mikrofoniga võimendatud flöödil ja viulil (Ulrika Kristian) kõlas lausa tehisklikke hääli, mis osavalt põimudes kutsusid esile kummalisi tundeid.

Programmi lõpetas EF Kammerkoor A. Pärdi "*Manificati*" ja Poulenci hirmkeerulise kantaadiga kahele koorile "*Figura humaine*". See sõjapäevil sündinud vapustav hümn vabadusele esitab lauljatele väga suuri nõudmisi, kuid Kaljuste kooril ei näi olevat võimete- ja arengupiire. Teatud kuulamistüdimusest hoolimata võeti teos hästi vastu.

1. oktoobriks, Rahvusvaheliseks Muusikapäevaks oli planeeritud uhke **sümfooniakontsert** Dag Nilsseni juhatusel. Paraku kujunes see leinakontserdik, mälestamaks 3 päeva varem tormises meres viimse puhkepaiga leidnuid. Saatuslikul kombel oli teiste teoste kõrval kavva pandud ka Beethoveni Missa C-duur. See jäigi koos Mozarti "*Ave verum corpus*" sisustama valusat tundi.

4. oktoobril koondusid Olevi saalis meie tuntumad **klarinetistid** n.-ö. "Brahmsi mütsi alla". Suure helimeistri paljude kammerteoste hulgas on klarinetitrio ja -kvintett kahtlemata ühed kaunimad ja küpsemad. Võimatu on ükskõikseks jääda Brahmsi muusika ilu, tundelisuse ja sisemise pingestatuse suhtes!

Toomas Vavivõl nägi, partneriks Peep Lassmann, f-moll sonaati läbi üsna range akadeemilise prisma; Margus Vahe-metsa ja Pille Taniloo Es-duurne sonaat kõlas pehmemates värvides, rõhutamaks autorit teose loomisajal vallanud igavikuaimdust. (Nooleke muidu igati huvitavalt teavitava kava suunas — miks puudusid andmed tartlastest esinejate kohta?).

Trios istusid Vello Sakkose kõrval Nata-Ly Sakkos ja Mart Laas. Kõpsete kunstnike üksteist jälgiv-täiendav koostöö ja aktiivne muusikaline mõtlemine mõjus haaravalt.

Vahur Vurmi musitseerimine Tallinna Keelpillikvartetiga kulges vaimustavalt. Kvarteti stiilitundlik ja äärmiselt tõsine suhtumine esitatavasse ning V. Vurmi jõuline eneseväljendusvajadus kindlustas Brahmsi kvinteti ideaalilähedase esituse.

Andres Mustonen jätkab mullu alustatud "Suurt Muusikaakadeemiat" sellelgi hooajal W. A. Mozarti kammermuusikaga. Esimesel öhtul keskendus tähelepanu kirikusonaatidele, mille ühetaolisse vormilahendusse töid vaheldust ka lapsepõlvesonaadid.

A. Mustonen, Ü. Kaadu, T. Sillamaa (klaver) ja I. Eesmaa (kontrabass) kandsid ette kirikusonaadid kahele viiulile, bassile ja orelile. Looduna vahemikul 11.—24. eluaastani järgivad need üheosalised helitööd vana *sonata da chiesa* žanri, on aga pea täielikult kaotanud pühalikkuse ja tõsiduse. Hoogsate, rõõmsameelsete teoste esituses püüti kiire tempo keskele tekitada üks aeglasem, enamasti üsna loogiline lüürikasaareke [paraku G-duurses ja D-duurses (KV 245) siiski kõrvakargavalt vägivaldne].

Kui Ü. Kaadu osalus kvartetis näis õigustatuna — aga Mustoneniga kõrvumängimist pole lihtne väärیدا! —, siis "lapsepõlve sonaatides" sai viiuldajate erisus tuntavaks. Sonaatide täidetuma ja teemat kandva klavessiinipartii kõrval kõlavad viiulilt enamasti vaid kommenteerivad repliigid, mis ei kutsunud Kaadut soleerima. Kuid Mustonen vormis neist kenad ja kõnekad fraasikesed. Siin oli tunda "tõelist puudust ja sädet, ideoloogiat, vaimset olemust, lähenemist nii palju kui võimalik" (nopped Mustoneni öeldust). Võib-olla eksin, kuid Kaadus ei tunnetanud ma veel sellist mõttekaaslust Mustoneniga, nagu on I. Sillamaal ja ilmselt ka I. Eenmaal.

Ülimalt intiimne muusikaõhtu toimus Olavi saalis 11. oktoobril: Heiki Mätlik avaldas austust prantsuse ja hispaania

kitarrimuusika loojatele ja oma kolleegidele laias maailmas. Enamik esitustski oli kellelegi pühendatud, kedagi austav.

Kitarri piiratud kõlajõud nõuab lavaltoimuva peaaegu hingestatut jälgimist, et kõik n.-ö. päralt jõuaks. Kui sealjuures püsivad väljendusvahendid mõnda aega küllalt sarnastena, nagu juhtus 5 prantsuse helilooja palade aegu, väsis tähelepanuvõime. Nimetatuid raaminud H. Villa-Lobose ja M. Ponce'i prelüüdid oli hulga enam kujutlusvärskest ja isikupärasest ütlemisviisi. Kahtlemata pakkus kunstilises mõttes rohkem huvi kava teine pool: M. de Falla, F. Poulenc, J. Ibert.

H. Mätlik on meie parimini haritud kitarrist, kes täiendanud oma meisterlikkust Inglise, Itaalia ja Hispaania klassikalise kitarri professorite juures. Koostöö mitmete solistide, dirigentide ja ansamblitega on võimaldanud talle kontsertreise paljudesse maadesse, isegi Austraaliasse. Oma teadmisi jagab ta EMA õppejõuna ja meistrkursuste juhendajana Soomes ja Saksamaal.

H. Mätlik valdab laitmatult kitarritehnikat, tema lüüriline, vaoshoitud laad väldib atraktiivsust. Ometi võiks see lisada mõneleki palale põnevust, efektsust.

F. R. Nietzsche 150. sünniaastapäeva tähistas 7. oktoobri sümfooniakontsert, dirigeeris Anton Zapf Saksamaalt ja kava koosnes üleni saksa muusikast. Kahega esitatuist oli Nietzsche seotud kas otseselt — R. Straussi "Also Sprach Zarathustra" algtouke andjana — või kaudselt — R. Wagneri muusika suure austajana. Viimaselt kõlas avamäng "Tannhäuser", mille ereda värvikülluse ja monumentaalsuse tõi orkester tõetruult kuuldavale.

(Järg lk.19)

○ Eesti Filharmoonia Kammerkoor laulmas oktoobrikuu viimasel päeval Tõnu Kaljuste juhatusel. Pildil näha naisrühm. H. Kõlari foto

CON BRIO '94 lõppkontsert — õhtutäis hästi mängitud muusikat

23. oktoobril toimus konkurss-festival CON BRIO '94 lõppkontsert. CON BRIO on Eesti Kontserdi üks teravmeelsemaid üritusi, mille eesmärgiks on anda ülevaade noorte interpretide paremikust; leida nende seast uusi nimed, kes võiksid pakkuda huvi kontserdipublikule Eestis ja väljaspool; anda igale edasipüüdlikule andekale Eesti noorele solistile ja ansamblile võimalus end proovile panna, taotleda pääsu suurele lavale — kontsertrandikarjääri alguspunkti (CON BRIO '94 reklaamlehel).

Igati tervitatavad mõtted, eesmärgid. Eriti huvitavaks ja vaheldusrikkaks teeb asja see, et esituskoozesid ja esitatavad teosed pole kuidagi piiratud — igaühel on võimalus näidata end oma kõige paremast küljest.

Algu tehti 90. aastal, käesolev festival oli arvult kolmas. Üritus toimub kahes järgus: kõigepealt kinnine eelvoor ja seejärel lõppkontsert. Preemia-tekst Eesti Kontserdi poolt aastane stipendium ning alates möödunud korraldusest publiku preemia, millega kaasneb õppe- või kontserdireis. Esimeselt CON BRIO-lt sai stipendiumi tollane täht Risto Laur, eelmiselt Meeli Kallastu ja Andrus Haav, publiku preemiad duo Jana ja Mihkel Peäske ning Ralf Taal.

Seekordse CON BRIO lõppkontsert jäi meelde erakordselt ilusa muusikasüdamusega. Vahe möödunud korraga oli selles, et tookord kuulutati stipendiaadid välja juba eelvooru järel. Lõppkontserdil esinejaid oli rohkem (10 numbrit), mistõttu mitmed suurvormid esitati mitteterviklikena. See aga lõhkus teoste struktuuri, mis omakorda ei võimaldanud publikul parimat ülevaadet esinejatest saada. Seekord oli soliste-ansambleid 6, kõik esitasid terviklikud kavad täies võistluspinges.

Duo Virgo Veldi — Ralf Taal mängisid muusikaliselt põnevat ja pingelist Edisson Denissovi Sonaati altsaksofonile ja klaverile kaasakiskuvalt ja eriti saksofonisti poolt mõnuga. Oleks soovinud paremat kõlalist tasakaalu ja näha pianisti aktiivsemas rollis.

Duo Villu Valdmaa — Martti Raide töid kuulajateni hulga Hugo Wolfi laule. Tekst ja muusika olid laulja poolt äärmiselt läbi tunnetatud, ansambli koostöö väga paindlik ja emotsionaalne. Pisikeseks miinuseks ehk see, et

Intervjuu võitjalt

Kuidas oma seekordset esinemist ise hindad?

Ralf Taal: "Head meelt tegi, et see õnnestus paremini kui eelvoorus. Ma pole selle sonaadiga varem esinenud. See on väga raske sonaat ja ta pole mul veel sugugi valmis, aga selles staadiumis jään rahule."

Esinesid CON BRIO-I koos saksofonist Virgo Veldiga. Räägi palun pisut temast.

"Virgoga meeldib mulle väga mängida. Lähapäeval sõidame koos Belgiasse ühes väikelinnas toimuvale altsaksofonistide konkursile. See on vist esimene ülemaailmne altsaksofonistide konkurss üldse. Osavõtjaid on tohutult — vist 169, sest eelvooru, kuhu saadetakse linnid, mille põhjal osa kandidaate välja jätetakse, ei toimunud."

Kumba eelistad, kas solisti või ansamblistina mängimist?

"Segane värk, kuidas kunagi. Tegelikult eelistan vist soolot. Rõõmu tunnen mõlemast. Laval on muidugi kahekesi mugavam olla, mõnes mõttes ka põnevam. Eriti kui olen koos hea mängija-ga — siis on üllatusmomente, see on nagu kahekõne. Soolos on aga kõik omaenda õul. Muusikaakadeemias õpin praegu nii solisti kui ansamblisti suunas. Ka tulevikus kavatsen mõlemat teha."

Kuidas Sa üldse esinemistesse ja konkursidesse suhtud? Mis tundega lavale lähed?

"Esineda meeldib küll, aga mingi konkursi tüüp ma küll pole. Seegi kord heideti ette, et mäng oleks võinud säravam olla. Lavale oleks enesetundest. Kui lugu on selge ja tunnen end

kindlalt, siis on laval väga hea olla. Seekord väga hea polnud: käsi hakkas juba kolmandal leheküljel valutama. Mul on kättega üldse probleeme.

Aga närv on kuidas kunagi. Lugu peab olema väga heas staadiumis, muidu võib midagi juhtuda. Enamasti mul närvi ei ole, aga tuleb ette hetki, kus pilt kaob eest ära ja käed lihtsalt mängivad."

Kuidas Sa üldse motiveerid enda jaoks pianisti rolli tänapäeva maailmas? Või Sul sellist eksistentsialistlikku probleemi üldse ei teki?

"Ei, nii filosoofiliselt ma ei mõtle. Ma ei tunne end mitte niivõrd pianisti kui muusikuna. Klaverimäng on asi, millega ma lihtsalt kõige paremini hakkama saan, millega ma end teostan. Tavaliselt tekib kontserdil eriline õhkkond, eriti kui publik on hästi meeletatud. Ma ei tea, miks see inspireerib, aga siis hakkab ka ise paremini mängima. Kui on rohkem publikut, on tavaliselt ka parem esineda. Tundub, et vastutus on suurem, kui on rohkem inimesi minu pärast kohale tulnud. Kontserdil pead just sellel hetkel endast kõik välja panema."

Kas tunned, et see, mida Sa klaveri taga teed ja üelda tahad, jõuab ka publikuni?

"Alati mitte. Tavaliselt on see siis minu viga — kui lugu pole veel sellisel tasemel, nagu on vaja, siis võib närv kõik ära rikkuda."

Kui kiiresti saab üks lugu valmis?

"See on täiesti erinev. Mõne looga läheb mitu nädalat, mõnega pool aastat, isegi aasta küpsemiseks. See ei tähenda, et ma terve aasta pidevalt harjutaksin, vaid lihtsalt tegelen, mõtlen. Seepärast meeldib mulle vanu lugusid uuesti mängida."

ei esitatud mõnd tsüklit, laulud olid lihtsalt kontrasti põhimõttel järjestatud — jäeti kasutamata võimalus saavutada veelgi pingelisemat tervikut.

Rauno Elp, klaveril Helin Kapten, laulis Schumanni *Poeedi armastust*. Laulja on ilusa häälematerjaliga ja ilmselt vägagi perspektiivikas, siiski jäi värvide ja karakterite palett eelmise lauljaga võrreldes tagasihoidlikumaks.

Kontserdi üks võluvamaid numbreid oli duo Signe Valdmaa — Karolina Sepp, kes mängisid Paavo Heinise *Jeu (Mäng) I* op. 42 (1980) föödile ja klaverile, täis mängulusti ja rõõmu. See, et just nüüdisaegse heliteose esitus põhjustas õhtu spontaanseima aplausi, on igatahes märkimisväärne.

Maano Männi, Leho Karin ja Tanel Joamets lõpetasid kontserdi Johannes Brahmsi Trioga op. 87. See üks suuremaid pähkleid omas žanris üldse esitati nõtkes ansambelis, mängitud emotsionaalse energia ja sisulise sügavusega.

Kõik nimetatud esinejad olid väga tublid ja perspektiivikad noored muusikud. Eriti tahaks alla kriipsutada asjaolu, et esitatud teosed olid tehnilise viimistluse lõppjärgus, olid kui tervikud esinejail silme ees ja seega pakkusid tõelisi kunstilisi elamusi. Nii publiku kui žürii preemia kuulusid aga siin kirjutajale üllatuslikult Ralf Taalile, kes mängis Chopini Sonaati nr. 3 h-moll. Taal oli kontserdil esinenutest ehk tuntuim: taskus on tal publiku preemia CON BRIO '92-lt ja Griegi 150. sünniaastapäevale pühendatud pianistide konkursi 1. preemia. Ta on tõestanud, eriti möödunud CON BRIO Schuberti Sonaadi erakordselt säravat esitust meenutades, et ta on interpreedina kahtlemata tugev ja arvestatav isiksus. Tema seekordne esinemine jäi aga minu arvates nii säralt kui emotsionaalsuselt eelmiste varju. Ühe žürii liikme sõnul korraldas žürii salajase hääletuse, kus enamuse hääletas Taali poolt, teised arvamused taandati. Tahaks loota, et otsust ei mõjutatud finantsiliselt mugavama variandi eelistamine.

Mis puutub aga ürituse festivalilikku külge, mis oli niivõrd väheste preemiatega tõttu kindlasti olulisem, siis näitas see, et meil on tööpoolest väga häid noori muusikuid. Loodetavasti ei hakka ka Eesti Kontsert oma kontsertide planeerimisel neile mõnd keskpärast välismaalast eelistama.

Missugust muusikat Sa eelistad ja kuidas endale lood leiad?

"Võib jääda mulje, et kõige rohkem meeldib romantiline muusika, üks lemmikuid ongi kindlasti Schubert. Chopini sonaat, mida nüüd mängisin, on mulle juba ammu meeldinud.

Mulle meeldib väga muusika kuulamine. Tavaliselt tahan mängida neid lugusid, mida peale kuulamist tahaks teisiti, paremini teha. See Chopini sonaat on väga raske, salapärane, tükk aega ei leidnud õiget lähenemisviisi. Alles 2—3 päeva enne lõppkontserti leidsin soovitud ligilähedase kõla, vabaduse.

20. sajandi muusikast meeldib väga Šostakovitš. Veel meeldivad R. Straussi orkestriga laulud. Kuulan igasugust muusikat ka peale klaverimuusika, eriti lauljaid, neilt olen õppinud rohkem kui pianistidelt. Mahler meeldib. Eesti muusikast Tubin, muidugi Pärt. Tubina Flöödisonaati pean üheks paremaks teoseks eesti muusikas."

Milles seisnevad preemiad, mis Sa said?

"Eesti Kontserdi stipendium hakkab jooksma jaanuarist, see on miinimumpalga suurune summa igal kuul. Publiku preemiaga kaasneb EMA poolt välja pandud õppe- ja kontserdireis — ei ole veel kindel, kuhu ja millal, sõltub ressursidest."

Missugused kontserdid on Sul lähemal ajal plaanis?

"20. novembril on mul soolokontsert Mustpeade Maja Valges saalis."

Virge Joamets

HÕIMLASTEGA EESTIMAAL

10.—16. oktoobrini 1994 toimusid Eestis järjekordsed hõimupäevad. Traditsioon, mis sai alguse Soomest 1928. a., jõudis Eestisse 1929. a., muudeti üheaegselt tähistatavaks Soomes, Eestis ja Ungaris 1931. a., katkes pärast Teist maailmasõda ja taaselustati Eestis 1988. a. 1990. a. alates osalevad hõimupäevadel idapoolsed soomeugrilased. Kõrvuti mitmete meie keelesugulasi tutvustavate üritustega korraldati teist aastat folklooriansamblite ringi sõit mööda Eestit.

Mitme poolt siia saabunud folkloorikollektiivid jagati kahte rühma. Esimest gruppi, mis koosnes 6 Baškortostani (Baškiiri) marist, 5 mokšalasest ja 12 vepsalasest, saatis Tartu folklorist Kristi Salve. Nende marsruut: 10. oktoobril Tallinn — Järva-Jaani; 11. oktoobril Põltsamaa — Lustivere — Jõgeva — Palamuse — Luua; 12. oktoobril Antsla — Võru; 13. oktoobril Ahja — Põlva; 14. oktoobril Isaku — Kohtla-Järve — Jõhvi. Viie päeva jooksul esineti 16 korda väljaspool Tallinna.

Teist rühma, kuhu kuulusid 4 Vene Föderatsiooni Kirovi oblasti mari, 6 udmurti, 7 komi ja 8 liivlast, saatis siinkirjutaja. Meie esinemiskohad olid järgmised: 10. oktoobril Öismäe koolid Tallinnas; 11. oktoobril Rakvere; 12. oktoobril Pärnu — Häädemeeste (Tremanni); 13. oktoobril Viljandi; 14. oktoobril Ülenurme — Nõo — Tartu, 10.—14. oktoobrini anti 14 kontserti, lisaks vastastikune tantsude tutvustamine Viljandi tantsuklubis.

Esinemisgraafik oli tihe ja kohati muutus see väsitavaks. Mitmel pool — nii koolides kui klubides — astusid koos külalistega üles ka kohalikud rahvakunstiühmused. Ühiskontsert võis üle kasvada ühiseks tantsuks. Vastuvõtjad püüdsid parimal viisil tutvustada oma kodukohta (muuseumikülalused, ekskursioonid) ja külalised tegid teraseid ja mõnikord ootamatuid tähelepanekuid.

Ringsõit lõppes mõlema reisiseltskonna ühiskontserdiga 15. oktoobril Tallinnas Rahvusraamatukogu saalis.

Püüan külalisansambleid pisut iseloomustada. Mõistagi sain lähemalt tuttavaks nende folkloorikollektiividega, kellega ise kaasa sõitsin, teisi nägin ja kuulsin vaid lõppkontserdil.

Komi ansambel "Šandōban" (ligilähedases tõlkes "Päikesepalgeline") oli kokku pandud pealinna Sõtkõvarki tudengitest, tulevatest pedagoogidest ja koorijuhidest. Ansambli saatis kunstiline ja muusikaline juht. Neid kandis suure Komiimaa kolme jõgikorra rahvarõivaid ja esitasid erinevate piirkondade folkloori. Nende esinemismaneer oli lavaline. Komide repertuaari kuulus ka rahvapäraste jõulukommete tutvustamine. Oli tavaks, et jõulude aegu käisid ringi maskeeritud: hobune ja kurg. Hobune sümboliseeris töökust ja küllust. Sookurges kui sealkandis haruldast lindu peeti aga pühaks.

Udmurdid, seevastu, tutvustades oma folkloorirühma "Dzjardon" ("Koit"), rõhutasid, et nad on lihtsad külainimesed Põhja-Udmurtia Vana-Gõja külast, kes valmistavad ise oma rahvariideid tööst vabadel hetkedel. Põhja-Udmurtia rahvarõivad on valgepõhjalised ja tikandiga kaunistatud. Udmurtide esinemine algas pulmatsükliksse kuuluva kombestiku etendamisega. Pulmade eelõhtul kogunevad pruudipoolsed sugulased mõrsjakoju, kus tehakse käsitööd: valmistatakse baldahiinitaline voodikate pulmaõõks ja meestesärk (mis pidanuks olema valgepõhjaline, kuid oli sobiva materjali puudumisel poeruuduline). Koostumine kasvas üle laulmiseks ja tantsimiseks, nagu meil Eestiski tavaks olnud.

Muide, samal ajal kui teised folkloorirühmad mööda Eestit ringi sõitsid, esines Tallinnas ja Tallinna ümbruse koolides Ižkari (Iževski) Humanitaarlitsemu õpilaste ja esimeste vilistlaste rahvakunsti ansambel. See kandis Lõuna-Udmurtia ruudulisi rahvarõivaid.

Marisid esindasid Vene Föderatsiooni Kirovi oblastist ja Baškortostanist pärit folkloorigrupid (tõsi küll, viimane on moodustatud juba Marimaale asunud inimestest). Siinkohal oleks paslik meelde tuletada, et soome-ugri rahvad ei ole üheski omanimelises vabariigis enamuses (v. a. permikomid Permikomi autonoomses ringkonnas) ja et pahatihti elabki suurem osa rahvast väljaspool oma rahvusvabariiki. Marid jagunevad mäe-, niidu- ja idamari-deks. Kirovi oblasti marid kuuluvad niidumaride hulka (kes moodustavadki maride enamiku).

Kohale said sõita kolm naist ja üks mees suuremast ansamblist "Üžara" (jällegi "Koit"). Marid kahetsesid, et nad ei saanud kaasa võtta oma lõõtspil-

○ "Päikesepalgelised" komid.

limängijat — aga ilma lõõtspillita on mari laul ja tants mõeldamatud. Hädasaitas välja komi ansambli pillimees, kellega igal võimalikul juhul püüti harjutada mari repertuaari. Marid esitasid kauni ja väärika vanaaegse tantsu ning nüüdisaegseid tantsu, samuti laule (sh. tšastuškaid). Kuigi paljud tantsud (näit. kadrill) ja mängud ("Kaks sammu sissepoole...") olid maripärased variandid melgi tuntud tantsudest ja mängudest, on mari (ja ka udmurti) tantsudele avaldanud tugevat mõju türki-tatari rahvaste looming: tähelepanu köidavad rütmikas steppimine ja sujuv kätelikumine, mis meie rahvatantsus puuduvad.

Marid on üpris tantsulembene rahvas ja rahvatants on seal täies elujõus. 1990. aastal Joškar-Olas olles võisin kogeda, et linnanoored kogunevad õhtuti Mari parki, ühel ja teisel on kaasas lõõtspill, ning läheki lahti tantsuks, mille lõppemist ma pole kunagi näinud. See kestab vist hommikuni ja siis tantsitakse koju... Temperamentseid mari tantsu esitajaid mõistagi ka Baškortostani päritolu idamarid.

Mordvalased jagunevad mokšadeks ja ersadeks. Seekord olid meil külas esimesed, keda mul õnnestus näha vaid lõppkontserdil. Meelde jäid vaba ja loomulik rahvamuusika esitus ning toredad rahvariided.

Vepsalaste folkloorikollektiiv oli loodud laval esinemiseks ning kandis erakordselt uhkeid ja käsitöömahukaid rahvariideid. Paneb rõõmustama, et sel väikesel läänemeresoome rahval on jõudu oma rahvakultuuri viljelda selliseski vormis.

Ja lõpuks meie lähimad sugulased ja naabris — liivlased. Liivi keele sünnipärasteid kõnelejad on tänapäeval veel ainult mõnesteist. Kuid noorte liivlaste hulgas on tõusnud huvi oma kultuuri ja keele vastu, mida on asunud õppima. Nii on Riias asutatud Liivi Kultuuri Keskus (millel pole oma ruumegi). Tundub, et ansambli "Viim" ("Vihm") kuulusid noored inimesed (neist noorem 11-aastane) kolmest-neljast liivi perest. "Käime koos, et rääkida oma keeles ja laulda oma laule. Laulame seda, mis meile meeldib," tutvustas ansambli Baiba Damberg, kunstnik, kelle pilte võis näha liivi kunsti näitusele Teaduste Akadeemia Raamatukogu fuajees. Liivlased olid tänapäevasele riietatud, nende repertuaaris oli enam või vähem rahvalikke laule või rahvalaule, enam või vähem seatult. Ehedaim rahvalaul (mis meenutab meie regilaule) oli ilusa ilma ja päikese ootamise laul, mida lauldi õhtul, et mõjutada soodsalt järgmise päeva ilma. Liivlased olid igati nauditavad.

Kodurahvast esindas Tallinna setude ansambel "Siidisõsarõ".

Nädala pärast aga jõudis Helsingist Tartu kaudu Tallinna ungari folklooriansambel "Galagonya" ("Viirpuu") Nyíregyházast Ida-Ungaris. Ansambel, kuhu kuulusid pedagoogilise instituudi muusikaeriharju üliõpilased ja lõpetanud, andis 22. oktoobril kontserdi Matkamajas. Esitatu huvitavust tõstsid asjatundlikud kommentaarid. Repertuaaris oli mitmeid palu väljaspool praeguse Ungari territooriumi elavatelt ungarlastelt.

Eha Viluoja

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

(Algus "ML" nr. 9/10)

Kõige olulisemast

Nagu l lennus, olid teiseski ülekaalus pianistid ja viiuldajad, kuid õppis ka üks tšellist, kontrabassist ja muusikatooreetik ning, nagu öeldud, 4 koorijuhti. Nende kahekümnega töötas 13 eria- lõpetajat.

M. E.: "Pean Silvia Mellikut oma ainsaks pedagoogiks, kuigi sain temalt õpetust vaid kahel viimasel aastal. Ta andis mulle suurepärase tehnilise baasi ja arusaamise koorijuhatamisest kogu eluks. Mellik oli siis noor, energiline, jäägitud pühenduv. Käisime Anneli Kurkusega tema pool sageli külas, jagasime kontserdimuljeid, lahasime põhjalikult koguni "Kõrbelaulu", mida olin käinud just vaatamas. Muide, olime Anneliga Melliku ainsad õpilased muusikakeskkoolis, ta läks siis kohe tööle Otsa-kooli."

V. S.: "Lilian Semper nägi minuga metsikut vaeva. Mind oli lastekoolis Aino Uuehendriku nii ära poputanud, et mul polnud vähimatki iseseisva töö oskust. Imestasin, et L. Semper mind kordagi klassist välja ei visanud, teatas vaid, et on järjekordselt nõrindud! Üht tekstiviga parandasin nädalate viisi. Kui ma lõpuks pihta sain, hämmastusin pisimagi tunnustuse puudumise üle. Semper aga pahandas: "Olen sada korda sind põlvili maas palunud mängida õiget nooti ja nüüd oled veel uhke ka!"

M. K.: "Minu kiindumusega klassiõesse Katri-nisse kaasnes eriala "kolm". Harald Aasa oli sii noor ja äge, läksime hirmsasti riidu, sest harjutamiseks ma enam aega ei leidnud. Mis puutub üldklaverisse, siis kõigilt arvestustelt pääsesin imekombel heliredeliteta, ehkki tundides neid hädapärast veerisin. Mäletan aga ühe arvestuse järgset võidurõõmu, kui kartsin oma "Toccatat" ja Mozarti aeglase sonaadiosaga esinedes kindlat läbikukkumist, sain aga hoopis "viie". Eks see oli väike õpetajate altvedamine: "Toccatat" oli kirjutatud efektselt, aga mulle üpris näpupärast."

P. L.: "Tulin lastekoolist kaunis kehva ettevalmistusega, pidin kõvasti pingutama. Paraku esimesel heliredelite arvestusel kukkusin läbi. Bruno Lukk ütles: "Seltsimees Lassmann, te peate tulema uuesti." Minu esmakordne tituleerimine "seltsimeheks" — justnagu täiskasvanut — leevendas pisut seda hoopis."

Heljo Sepp oli muidugi suurepärase pedagoog, pealegi püüdis ta mind vahelejäämisel kaitsa. Ükskord see aga ei õnnestunud. Riist, kuhu mind kui eelvoorust esimesena väljalangenut saadeti kuulama vabariikidevahelist konkursi, ei raatsinud ma kuidagi ära tulla. Tahtsin jälgida Taissia Filippova III voo ru ja veidi ka linna kaeda. Hilinesin 3 päeva. Direktor oli maruvihane. Heljo Sepp laiutas hämmastunult käsi... ja stipp läks!"

M. Sarv: "See oli vanuse, ettevalmistuse ja võimete poolest küllalt ebaühtlane klass, aga lapsed tundsid, et elus on ka midagi suuremat ja puhtamat kui toimetulek üldainetega. See sihikindlus, olgu või olemuselt egotsentriline, imponeeris mulle kui mittemuusikule. Ega teisedki õpetajad selle klassi peale liigselt kaevanud."

Kuulberg oli muidugi äärmiselt ettevõtlik, alailma poisikesetempudega ametis, ent kerkis minu silmis tuntuvalt tänu oma suurele kirjandushuvile. Seevastu Lassmann — vaatamata oma hämmastavatele teadmistele, üldistusvõimele ja sisemisele huumorimeelele — kirjutas kehvi kirjandeid: paar lauset ja kogu lugu.

Tavatsesin nende kirjanditele lisada miniretensioone. Kui vahel ei leidnud aega või polnudki midagi öelda, töid solvunud lapsed mulle vihikud tagasi!"

Il lennust objektiivselt ja subjektiivselt

P. Lassmannist kujunes klassi parim pianist, aga ka tarkpea, kellelt võis saada vastuse igale küsimusele, isegi poliitika vallas. Enda tähtsustamissoovi täielik puudumine tegi Peebust hinnatud kaaslase.

P. L.: "Ma puudusin üldainetest järjekindlalt ühe päeva nädalas — range graafiku alusel, et mitte avastada kevadel mõnda täiesti tundmatut ainet. Võimatu oli 6 päeva järgemööda koolis istuda, õppida võis ka kodus, peamiselt tuli aga aega leida harjutamiseks."

Parima viiuldaja tiitlit nii üheselt ei osatud määrata, omamoodi kangeid pillimehi oli mitu: Roman Heiste, Aleksander Zagorulko, Mati Kuulberg ja ka algul sellesse klassi kuulunud Rein Alango.

M. K.: "Vahetundidel Reinuga neljal käel mängides omandasin temalt "loomuliku" klaverimänguvõime, harmooniataju ja moduleerimisoskuse. Vahetunde veetsime ka lõbutsemisega Peebu arvel, lastes tal mängida heliredeleid ja kolmkõlasid kokku-lahku, nii et üks käsi tegutses ühes, teine teises helistikus."

M. Kuulberg oli uhke kvarteti ja keelpilliorkestri üle, mille õpilased organiseerisid puhtast muusitsemisvajadusest, ja kammeransambli ühendamiseks valitud raske repertuaari, näiteks Basewicz 4. sonaadi üle, mida mängiti Peebuga.

Praegu tõsisit juttu ajavat M. Kuulbergi on raske mõelda. L lenu pahaks poisiks, "rõõvel-ööbikuks", nagu ta end ise tituleerib. Leebel M. Sarv väitis, et Mati oli alati krutskeid täis, kuid oskas piiri pidada. Kustkaudu see piir kunagi kulges, on iseasi. Kord võimlemistunnist M. Mikiveri tundi kõvasti hilinenult heitis Mati klassiükselt oma portfelli uhke kaarega täpselt viimasesse pinki ja tõttas ise rahumeeli sellele järele. Kahjuks viibis parajasti klassis ministeeriumi kontroll! Teadagi premeeriti kотиheitjat järjekordse käskkirjaga.

Teinekord kiusati koos Jüri Meresooga üht ajutist vene keele õpetajat matroška püüdliku kokkumonteerimisega. Ikka jäi midagi puudu, mõni osa pudenes põrandale ja lõpuks otsiti meeleehtlikult taga kõige tillemat tädi. Kui pinget õpetaja ja klassi vahel tõusis maksimumini, leidis Mati puuduolija... oma kõrvaugust.

M. Kuulbergi juhitud "mobiilse üksuse" moodustasid R. Alango ja Al. Zagorulko. Viimane jäi enamasti vahele ja vastutama, aga pääses oma õnnelik-avalala karakteri abil suurematest pahan dustest.

M. K.: "Kodus ma koolitükke ei teinud, eelmises tunnis õppisin järgneva materjali. Kui liisk langes kohe minule, tuli "kaks" vastu võtta ja olla valmis taasküsimiseks. Sa püha müristus! Meil olid ju päevikud, kuhu kanti sisse mitte ainult hinded, vaid ka lõpmatult märkusi — vaevu mahtusid ära! Iga nädal võeti allkirja, aga mu kodused millegipärast ei sallinud "kahtesid" ja märkusi!"

Kui direktoriks hakkas noor ja äge Jüri Plink, algas tõeline käskkirjade sadu, ilmselt kartis ta algajana näida liialt leebel. Mäletan, kuidas ta tegi meile "püsti-istuda" trenni, sest me ei tõusnud tema klassitulekul küllalt krapsakalt! — huuh, oli see üka negatiivne elamus...

Minu viskas Plink 10. klassis kolmeks kuuks koolist välja — Tartu Ülikooli aula tagaruumist meie kooli kontserdi aegu pihta pandud õhupüstito li pärast. Tegin siis "Ilmarises" laadimistöid, ikka metall peale ja metall maha. Aga Eugen Kapp ennistas mu kui "väga andeka poisi!"

Käskkirju põhjustasid peamiselt puudumised, hilinemised ja suitsetamine, mis oli keelustatud ka WC-s ja väljaspool koolimaja. Isegi mängimisega Pritsimaja ansambli teenis M. Kuulberg välja mõnegi "paberi". Käskkirjaga kaasnes enamasti 16-rubralise stipi äravõtmine. Paraku ei toimunud see kasvatusvahendina — summa oli liiga kõhn.

Muusikateoreetiku Tarmo Lepiku hüüdnimeks oli proff. Sel kombel tunnistasid kaasõpilased ta endist kõvasti targemaks. V. Tormise juhendamisel tegeles Tarmo ka heliloominguga, tema koolipoisina kirjutatud "5 haikut" said hiljem TA naiskoo ri vahendusel laialt tuntuks, "3 impresiooni" läksid aga kohe Tallinna Kammerkoo ri repertuaari.

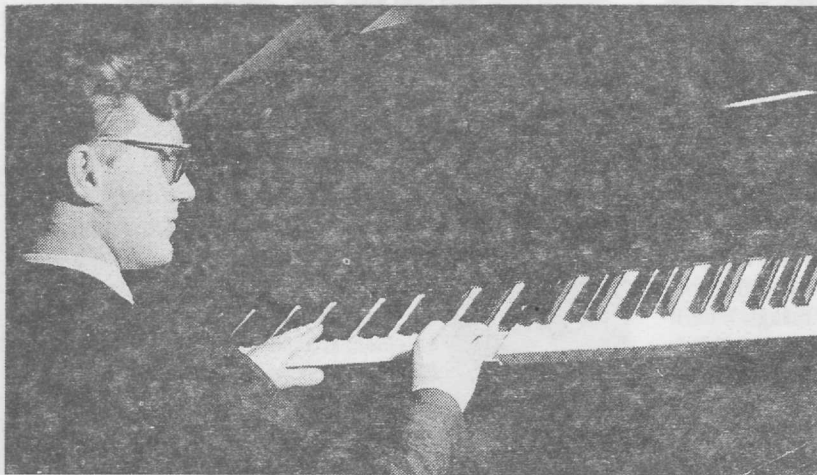
Komponeerimisega proovis kätt ka M. Kuulberg ja et Tarmot üle trumbata, kirjutas dodekafooni lise fuuga! Harmooniatundides virgutati kõiki muusikat looma. P. Lassmannil kukkus kenasti välja üks "Tšaikovskililik pala" — U. Naissoo ei teinud seda plagieerimist märkamagi, nagu Peep isegi!

M. E.: "Tarmo oli meie valvehilineja, iga päev avanes klassiüks täpselt 10 minutit pärast esimese tunni algust. Lõpuaktusel, kui kõik teised olid marssinud paarikaupa läbi õpetajate kätest moodustatud auvärava... tuli joostes ka Tarmo!"

V. Lepnurmelt sai maha kirjutada koduseid ülesandeid, isegi matemaatikat. Ta oli tark tüdruk, pealegi seoses ületulekuga kordamas 8. klassi.

Virvet hinnati vaimuka organiseerijana ja asendamatu tujusaillitajana matkadel, kus ta meelsasti avas oma koguka lori laulupauna. Virve praktilises meelest ja osavatest kätest andis tunnistust kasvõi vanast vakstust meisterdatud matkamantel.

M. Rabinson kui üks seltsielu hingedest tõi oma perekonnatuttava hr. Poolgase õpetama noortele muusikutele viisakat tantsimist. Matiga, kellel jalas isa eestiaegsed nahkallaga kingad, näidati hr. Poolgase kiitva pilgu all ette õiged sammud.

○ Peep Lassmannil püsivad

○ Mati Kuulbergil mitte eriti

P. Paemurru tunnistas end kinniseks omaette kulgejaks, kellel pole erilisi koolimälestusi.

M. Sarv: "Kuigi Peeter elas omamoodi filosoofina kõike rohkem sissepoole, võttis ta ometi vaikselt kõrvalviibival moel ühisüritustest osa."

M. K.: "Muide, Peeter joonistas alailma raketi-mudeleid, kõik vihikud olid neid täis!"

Klassi poiste erimeelsused tasandusid võluva ja natuke salakavala blondiini Helle Peiteli osas; tema pärast valutasid järjest kõigi noorte meeste südamed ja tema nimel peeti ka päris ägedaid duelle.

Vestlusringis osalenud meenutasid oma klassikaaslastest eriti töökana Evi Neppit, kelle eria-

lahinne oli alati "5", ja väga kohusetruud, tasa-kaalukat Thea Kochbergi.

Matkama!

Seegi lend kogus suvise matka tarbeks raha kontserdireisiga ja nimelt Virumaal, Rakvere ümbruses, kus, muide, vahemaid ületati ka dressiiniga. Algupoole kombekas soolo- ja orkestripaladest kava läks sujuvalt üha untsakamaks: Maire tantsis Aleksandriga *pas de deux*'d, Virve luges luuletusi, Monika Kask mängis akordionit jne. Pärast tegid Rein, Aleksander, Mati ja Peeter tantsumuusikat: 5–6 lugu olid ette valmistatud, edasi improviseeriti etteantud duuris; vahel löid teisedki pillimängijad kulisside vahelt kaasa.

Oli talvine aeg, külm ja libe. Mis seal imestada kui õnnetus käes — kontrabass maas ja keegi seal otsas. Pillist polnud enam tolku, õnneks leidis kohapealgi bass, mis asja ära ajas.

Kõige meeldejäävamaks kujunesid matkapäevad Tõraveres: magati lakaheintel, kosuti talupiimal ega tahetud kuidagi lahkuda. Selle vältimiseks sulguti lakka ja kuulutati välja üldstreik. J. Plink ei saanud kuidagi nõustuda laste sooviga: üks päev veel! Saavutamaks leppimise, lubas ta järgmisel aastal tagasi tulla...

M. Sarvega seati end kord Leningradi maantee äärde ja jäeti sihtpunkt esimese peatuva veoauto juhi otsustada — too viis matkasellid teisipoole Piiterit! Kolati siis, kaardid näpus, Karjala järvede ümber.

M. Sarv: "Kuigi ilmad olid vilud ja vihmased, ei leidunud valvevirisejaid. Ainult Maire kui kõige kleenukesemaga oli muret, ta tahtid pidevalt süüa! Seekord polnud kaasas kogu klass, aga mäletan, et esimesel suvel nõuti 100–protsendilist osalust. Örn, haprake Olga Tambre väsis tookord väga ära ja puhkas "uinuva kaunitarina" igal võimalusel. Ometi hinnati jalgsimatku muljeterohkemaiks — mine sinna, kus rada ees või ka otse läbi võsa!"

M. E.: "Ühel talvel oli J. Plingi korraldusel igal pühapäeval suusamatk Nõmme turult Pääsküla rappa. Põhiliselt istuv eluvorm tuli ju seitsmendal päeval endast kuidagi välja raputada. Ega niisama poleks viitsinud minna, kui aga teadsime, et kell 15.00 tulevad sinna sõbrannad ja sümpaatiad — ka "esimeste" hulgast —, läksid õhinaga.

Lõpuõhtu pidasime Laulasmaal. Peeter Paemurru ema tõi meid Klooga jaamast järguti autoga kohale ja jättis siis omapead. Küll oli seal meeldiv ja lõbus pidutseda!"

(Järgneb)

Külaliste järgimistvääriv eeskuju

Vastuseks Tallinna Muusikakeskkooli kammerorkestri kevadisele ringsõidule Saksamaal külastas nüüd Tallinna noortorkester Hannoverist Laatzeni Erich Kästneri koolituskeskusest. Selle esinemine 22. oktoobril Estonia Talveaias näitas, et tegemist on omapärase kollektiiviga. Pärast ulatuslikku kontserti, mis koosnes pikematest klassikalistest paladest (Haydn, Mozart, Beethoven jt.), lühipaladest ja rahvaste muusika popurriist, muutus orkester lisapalade ajal kooriks, kes kandis tõelise tundeelamusega ette spirituaale.

Kollektiivi omapäraks on, et orkester koosneb hariliku gümnaasiumi õpilastest, kes õpivad muusikat vaid oma lõbuks. Solistide hulgas oli, tõsi küll, ka professionaalseid muusikuid. Orkestritegevuse hingeüks on tšellopedagoog ja diri-

gent pr. Bärbel Grützmacher ja tema perekond — abikaasa, tütar ja poeg. Kogu ettevõtmine on imetletav — noortest käib läbi hulk väärtuslikku muusikapärandit ja esituslik tulemus on tingimusi arvestades tähelepanuväärne. Laialdane stiiliampluaa Mozartist Ladina–Ameerika tantsudeni, samuti keerukate partiide üsna osav esitus annavad tunnistust pedagoogide kõrge tasemest ning muidugi fanatismist, milleta sellist kollektiivi polekski. Saksamaal pidavat koolides üsna sagedane olema klassikaline pilliõpetus ja ka orkestrimäng. Õpetajate entusiasmi nakatab ka noori, kes kahtlemata saavad hingelt rikkamaks.

Lembi Mets

ROLAND PIKHOF

Filharmooniaalases terminoloogias oli määratlus "originaalse žanri arist", see ep olnud laulja, viuldaja ega akordionist, vaid tunduvalt haruldasema kunstiala viljeleja. Kui siinmail 1952. a. taaskordselt hawaii kitarril kuuldi, tõusis balalaikakunstnik Roland Pikhof kohe originaalse žanri artisti pjedestaalile.

Lugu selle pilli saamisest on üsna põnev. Nimelt leiti fila laost täiesti juhuslikult krokodillinahast kasti peidetud hawaii kitarr. Sinna sattus see kultuuriministeeriumi kaudu. Enne sõda mängis kitarril Richard Mölder, kes garnisoniorkestrandina sai pilli kindral J. Laidonerilt, viimane pälvis aga eksootilise kingi Inglise kuningannalt oma visiidi aegu Londonis. R. Pikhof vajas tol ajal hädasti värskendust esinemisnumbrisse. Tal õnnestus Leningradist ostetud saksa-keelse havaikitarrimängu õpetuse abil selle pilli saladustesse tungida ja tulla ühel Rāpina kontserdil avalikkuse ette Napoli serenaadiga. R. Pikhof on muide mänginud ka bandžol, noorpõlves kitarril ja dombral, kuid "oma" pilliks jääb ikkagi balalaika, millega ta on leiba teeninud 45 aastat.

Rolandi vanaisa pere rändas maa otsingul oma kodupaigast Tuldulinna Pihkva oblastisse siis, kui Rolandi isa oli 20-aastane noormees. Eesti piiri lähedal asuv Majakovo kasvas peagi väga jõukaks eesti külaks. Seal sündiski 1922. a. Roland, kooliealiseks sai aga Leningradis, kus isa töötas raamatupidajana. Tartumaalt pärit ema, kes hea saksa keele valdajana oli mitmes paruniperes lapsi kasvatanud, jäi pärast poja sündi koduperenaiseks. Elades eemal kodukülalt, pääsesid nad kollektiviseerimisega kaasnenud küüditamisest, mille ohvreiks langesid koos enamiku külaelanikega ka Rolandi isapoolsed vanavanemad.

Muusika juurde viis Rolandi ühest küljest perekonnatraditsioon: vanaisa mängis tsaariorkestris bassi, Majakovo puhkpilliorkestris löid kaasa isa ja onu, teiselt poolt aga õnnelik juhus: 20-kopikase loteriipiletiga võidetud balalaika lausa nõudis mängima hakkamist, eriti kui sõber Kolja nõustus esimesi õpetusi jagama. Varsti mindi koos Laste Kunstilise Kasvatuse Maja rahvapilliorkestrisse. Balalaika hakkas n.-õ. istuma, kuid professionaalselt õigeid tehnilisi võtteid tuli omandada siiski Muusikatehnikumis. Mitmeid muusikalisi aineid andsid seal konservatooriumi professorid, dirigeerimist muide Gennadi Podelski isa. Veel enne tehnikumi lõpetamist (1941) pääses Roland läbi konkursisõela Leningradi Filharmoonia Rahvapilliorkestrisse. Nüüd oli tal võimalus esinemiseks ka solistina nii rahvapilliorkestri- kui estraadikontsertidel, aga ka raadios. Omaette elamuseks sai Leningradi kultuuripäevade raames Moskvas toimunud nn. valitsuskontserdi suure juhi ja isakese Stalini osavõtul.

Sõja esimestel päevadel mobiliseeriti Roland vene sõjaväeossa, kus ta muidugi kohe organiseeris isetegevust. Õppusi jäi selle võrra vähemaks, kuid mõned porisroomamised tuli siiski kaasa teha. Ent siis eraldati sikud lammastest, tehti sõjaväe etniline puhastus ja Roland sattus Kotlase tööpataljoni. Nälgaselt ja külmetades ehitas ta koos teistega raudteed küll üsna lühikest aega — ikka tänu balalaikale. Asutanud "rahvusvahelise" orkestri, pääses Roland oma pillimeestega vahel ka traataia taha — lähemale küla sibulatele-kartulitele. Tunnimehekohustused siiski säilisid ja kui Roland vahel eelistas tuisus-pakases seismisele balalaika harjutamist, tuli kartsaski istuda...

See oli kohutav aasta, pooled kaaslastest surid nälga. Need, kes ellu jäid, koguti kokku Uuralitesse. Mõnda aega hospitalis tervist taastanud Roland suunati Sverdlovskisse Eesti Korpuse tagavarapõlgu ansambli juurde, kus ees ootamas A. Vahter, L. Vigla, J. Šagal, E. Laansoo jpt. Rolandile usaldati segaorkestri organiseerimine. Üllatavalt ei vaibunud sõja ajalgi muusikute konkureerimisvajadus, edukaid esinemisi ülevaatustel tõestavad arvukad diplomid.

1944. a., kui rinne oli jõudnud Narvani, toodi Eesti piirile ka tagavarapõlk. Üle Peipsi tuldi mootorpaatidega — silme ees rinde tulemõll. Nii, aina sõjasabas, jõuti Tallinna. R. Pikhofil algas kohe vilgas kontserttegevus V. Saviaugu juhitud estraadiorkestri solistina. Vastuvõtt oli kõikjal suurepärase, muusikuid ei tänatud ükski aplausi ja lillesülemitega, vaid ka lookas laudadega.

Sõja lõpul lagunes orkester laiali, püüeldi peamiselt edasiõppimise poole. R. Pikhofi päästis sõjaväest raudteel töötava õe abil saadud defitsiitse ameti — katlakütja — tõend! Filharmoonia direktor L. Vigla, kes veel hiljaaegu mängis R. Pikhofi käe all orkestris, võttis saatusekaaslaste kahel käel vastu; kunstinõukogu määras talle I kategooria ja töö filharmoonia solistina algas 1946. a. 1. jaanuaril.

Algaastate olme oli muidugi pöörane, transpordiks kasutati igasuguseid liiklusvahendeid; suviti pakkusid lahtised veoautokastid või hobuvankrid ehk meeldivaidki "looduses viibimisi", ent talvel... Kord paigutati artistid autole koos lehmaga, kes, lisaks oma kehatalitusproduktide laialilaotamisele sõidukaaslaste riietele, astus korra ka balalaikakastile! Aga kast oli tugev, pill jäi terveks!

Juhtus ka nii, et ühel Saaremaa-reisil pilli kastis polnudki — balalaika nukrutse peatuspaigas padja all. Et õnnetuste jada oleks täiuslik, lõhkes kumm sellel autol, millega R. Pikhof kiirustas balalaikat tooma. Jäigi esinemata. Tuli ette lausa kohutavaidki olukordi — vastu sõitnud purjus juhiga isekallutaja saagis maha just selle poole bussist, kus istus R. Pikhof. Õnneks pääses ta vaid näohaavadega.

Magati kultuurimajades pinkidel-toolidel, parimal juhul võimlemismattidel, harva mõnes ühiselamus.

Esimestel aastatel kuulus R. Pikhof Mari Möldre brigaadi ja pakas n.-õ. anturaaži meeskvarleti RAM-1 kontsertidel, hiljem lülitus

Baskin–Järveti kavasse. R. Pikhofi vajati pidevalt ka paljudes kontsertbrigaadides, estraadiõhtutel, loeng–kontsertidel, dekaadikontsertidel "vennasvabariikides", uudismaa–reisidel jm. Virtuosselt ja efektselt mängiva Pikhofi võttis iga publik hästi vastu, peaaegu alati nõuti lisapala.

Ent ega töö, olgugi piiramatut aega nõudev, täida kogu elu. 1946. a. abiellus R. Pikhof Aune Veslyga, soomlannast õpetajaga, kes kinkis talle samal aastal tütre Kertu ja kuus aastat hiljem poja Andrese. Aune Pikhof on õpetajaametit pidanud Tallinna 16. koolis ja Pedagoogilises Instituudis. Tütar on hariduselt bibliograaf, poeg töötab ekspediitorina.

Roland Pikhofi hobiks on noorusest alates olnud kalapüük spinninguga. Selle kõrval hakkas ta tasapisi aiapidajaks oma maakodus Võsu lähistel. Nüüd, pensionipõlves on seal mõnus oma kiisu seltsis jõudumööda töötada, puhast õhku ja looduserahu nautida. Ning mis seal salata — ka balalaikat harjutada. Aastakümnetega on pillimäng saanud nii hingelähedaseks, et sellest loobumine ei tule enne lõplikku äraminekut kõne allagi.

Kolleevid meenutavad sageli Rolandi tululikke aianduse- ja hoidistamiselaste nõuandeid. Kes neid üles kirjutas või meeles pidas, oskas hiljem kodus ja aiamaal targemini toimetada. Juttu puhus Roland aga kas bussis loksudes või pärast oma lavalviibimist, enne seda tinistas ta pidevalt balalaikat. Lahtimängimata sõrmedega ei lubanud R. Pikhof end kunagi publiku ligi minna. Kuigi selline põhimõttekindlus tegi vahel naljagi — kui parema koha puudumisel nähti kolleegi kultuurimaja taga kännu otsas harjutamas —, pälvis Roland kaaslaste tõsise austuse.

Artisti elukutses on kaks poolust. Esimesest ei tea publik üieti midagi: lõputut harjutamisest, mängutehnika täiustamisest, uue repertuaari hankimisest, proovidest saatjatega, väsitavatest kohalesõitmistest, talumatult külmadest–niisketest või lämmatavalt palavatest lavadest–tagaruumidest jne. jne. — sellest kõigest, mis eelneb mõnikord vaid kolm–neli minutit kestvale kontaktile publikuga. Ja hoidku end artist, kui need tema elukutse teise pooluse hetked publikut ei rahulda!

Kui ükskõik kellelt pärida mälestusi, ei meenuta keegi kõigepealt ideaalsetes reisi-, olme- ja lavatingimustes kulgenud kontserte, vaid ikka neid toimetulekuid raskeimates, vapustavaimates, eksotilisimates olukordades. Nii ka R. Pikhof: Jakutia, 50–60° alla nulli, aga kuna reis algas septembris, unustas ta kergemeelselt maha oma sooja mantli. Irkutskis lõdiseti Jakutski lennukit oodates ühes tohutust telgis. Leo Mõttus laenas Rolandile küll oma teise mantli, kui aga külm üha enam kontidesse trügis, küsis selle tagasi. Appi tuli eestlasest kullaotsija hr. Kartul — tõi külmunule oma kasuka... Jakutskist hakati esinemispaikadesse sõitma lennukite ja helikopteritega, kui aga termomeeter nende tarvis liialt madalale vajus, liigeldi bussidega! Külma peletamiseks olid need varustatud kivisõega kōetavate "buržuikadega", aga enne kui "pool liitrit" kõhus, bussijuht masinat ei käivitanud. Kuidas artistid ellu jäid põhjapõtrade

○ Fotol: Roland Pikhofi saadab klaveril Aino Himbek.

reel — tuli sedagi sõiduvahendit proovida —, seda ei taha R. Pikhof enam meenutada.

Tagasiteel tabas artiste üks õnnelikult lõppenud äpardus: Irkutskist väljus lennuk 10 min. ettenähtust varem, joosti maha kilomeeter stardipaigani, aga paraku ei ulatunud sealne trepp lennuki ukseni. Hädalised tiriti üles kõie abil! Sellesse vaprasse brigaadi kuulusid pianist Leo Tauts, duett Potešina–Anniko, tantsupaarid Pinding–Kotkas ja L. ja H. Mõttus ning konferansjee Paul Kalde.

Siia sobib pajatus Mongoolia–reisist, mis ulatus sügavale Gobi kõrbe. Sõideti mööda kõva liiva halastamatult kõrvetava päikese all. Idamaist eksootikat nauditi igas asulas — kaamelid, rahvariietes mongolid, turud täis kulda ja juveele, nahatooteid, mis maksid naeruväärselt vähe. Selle reisi tegid teiste hulgas kaasa ka Leelo Karp, Uno Loop ja Jelena Solovjova.

Omamoodi põnev oli töö kalalaevaliste meeskondade kunstilisel teenindamisel. Suvisel ajal (juuli–august 1976) oli see rohkem puhkuseks — päeval püüti kala, päevitati, loeti raamatuid, tehti käsitööd, elati kaasa kalameeste igapäevasele tööelule. Muide, klaviiatuuri sujuv kadumine käte alt ja lavalaudade salakaval õõtsumine oli naljaasi võrreldes baaslaevalt esinemislaevale "ülekolimisega" — isegi päris tuuletu ilmaga. See sündis nimelt võrguga ümbritsetud autokummil, mis vibutati vintsi abil ühelt laevalt teisele.

Talvisel reisel (veebruar–märts 1970) piinas aga artiste üks torm teise otsa. 8–palliseaga tuli veel kontserte anda, veel tugevama tuulega võisid vaid kalu toita või koikus lamada. Tookord kontrabassistina kaasas olnud Jüri Kruus palus tungivalt end maha lasta... Soovi võis tõlgendada nii või teisiti, kuid ühtviisi oleks selle täitmine niikuinii lõppenud. Ent oli ka vagusaid hetki, ühele neist langes Rolandi sünnipäev, mispuhul laeva juhtkond kinkis talle kuivatatud siilikud ja korraldas piduliku õhtusöögi.

Uudismaal käis R. Pikhof kolm korda. Allakirjutanulgi on sealt košmaarsed mälestused. Stepis puudusid normaalsed teed ja pisutki orienteeruda aitavad tähised. Kui sadas, muutusid seni pööraselt toimunud rajad porimülgasteks, sõiduvahendiks anti aga ikka lahtine veoauto. Peatuspaikadeks olid sageli kas igasuguste olmemugavusteta klubid või sama kehvad kohalike elanike savimajakased. Pealegi polnud Nõukogudema viljaaidaks tituleeritud uudismaarajoonides midagi süüa.

Ilusama poole pealt on meenutada kultuuri- ja kunstidekaade: Uzbekis, Ukrainas, Moldaavias. Vene Föderatsioonis võeti artiste vastu ühtemoodi vaimustuse ja lahkusega. Rahvas ootas lillekimpude ja soolaleivaga vahel tundide kaupa mingil põhjusel hilinevaid külalisi; lauad nõtkusid söökide–jookide all enne, keset ja pärast kontserte; aplausid ja hurraahüüded ei tahtnud vaibuda. Eriti meeldis muidugi R. Pikhofi etteaste — balalaikat mingil tasemel mängida osati ju "suurel kodumaal" kõikjal.

Mälestusi voolab R. Pikhofilt kui küllusesarvest. Kõik selle rubriigi piiratud raamesse ei mahu. Olgu lõpetuseks veel paar asjalikku teavet. Oma filharmoonia solistina töötamise "keskpaigas" pälvis R. Pikhof teenelise kunstniku aunimetuse (1968). Kõigi kontsertide kirjapanemist ei pidanud pillimees oluliseks, neid on aga kahtlemata mitu tuhat. Tema repertuaar pole arvuliselt muidugi võrreldav mõne vokalisti või viiuldaja omaga, sest n.–õ. originaalloomingust balalaikale saab rääkida vaid tinglikult. Kõik, peale mõne üksiku erandi, on seaded, mille autoriks enamasti R. Pikhof ise. Kõige rohkem sobisid eesti, vene, ukraina, ungari rahvalaulud ja –tantsud, millest tehtud peale harilike seadete ka variatsioonilisi palu. Hästi andsid end mängida populaarsed viiulipalad, nagu Monti "Csardas", Kreisleri valsid, Brahmsi Ungari tantsud, aga ka Hatšaturjani "Tants mõõkadega", avamäng Bizet' ooperile "Carmen", tantsud Tšaikovski ballettidest, Rimski–Korsakovi "Kimalase lend" jpm.

Roland Pikhof esines enamasti klaveri või instrumentaalansambli saatel, kuigi leidus ka efektseid soolopalu, nagu vene rahvalaul "Aga nüüd kõik lobisejad koju!". Paaril korral on ta aga tulnud hädas appi ja saatnud lauljaid — kui klaverit juhuslikult pöösas ei olnud!

Ines Rannap

ALGUS VÄIKESELE KLAVERIÕPPURILE

Kuna minu koos isaga koostatud "Klaveriõpik", mis ilmus 1975. a., mängiti üsna ruttu lausa räbalateks (paljud teie seast ehk mäletavda neid kehval paberil vihikukesi), alustasin 1984. a. paiku uue klaveriõpiku koostamist.

Samal ajal oldi sunnitud kasutama kättesaadavamaid nõukogude õpikuid, kus oli ju väga palju head ja kasulikku, aga ka vananenut ja igavat. Eesti klaveriõpilased kasvasid üles peamiselt vene laulude baasil.

Kuigi sain käsikirja kirjastusele üle anda 1986. a., algasid segadused sellega juba siis: kirjastust organiseeriti ümber, osakondade juhatajad ja toimetajad vahetusid, muutus riigikord, rahalised ressursid kahanesid ja õpiku kirjastamine muutus üldse küsitavaks. Kui kirjastusel "Eesti Raamat" tekkis viimaks siiski võimalus õpiku väljaandmiseks, olin mina Helsingis töö ja mitte eriti kättesaadav persoon. Hea, et kirjastuse töötajail jätkus vaprust ja tahtmist õpiku suure ümberbõstmisega segiläänud materjal siiski trükivalmis seada. Kahjuks polnud pääsu mõningatest vigadest, mille valgustamiseks käesoleva kirjatüki maht paraku võimalust ei anna.

Millised on õpiku põhisuunad?

Õpik on mõeldud ainult algajatele paariks esimeseks õppeaastaks, sõltuvalt muidugi õpilase arenemise kiirusest. Päril pisikesed saavad õppida põikformaadis vihikukesest "Päril algus", millele järgneb siis suur ja paks "Algus".

Kuna klaveriõppimine peab baseeruma kuulmisel, on õpikus alustatud rütmi kuulamisest, rütmi baasil laulmisest ja kuulmise (mitte noodil!) järele viisikeste mängimisest. Noodikirjani jõudmisel peaksid algelisimad rütmielemendid ja klaveri klahvistik olema selged. Viulivõtmes püstitakse seni, kuni on tarve lapse helikõrguses laulda (laps ei saa laulda bassivõtmes). Küllalt pikka aega toimub nn. positsioonis mängimine, et hästi kujundada viie sõrme piirides tegutsemine.

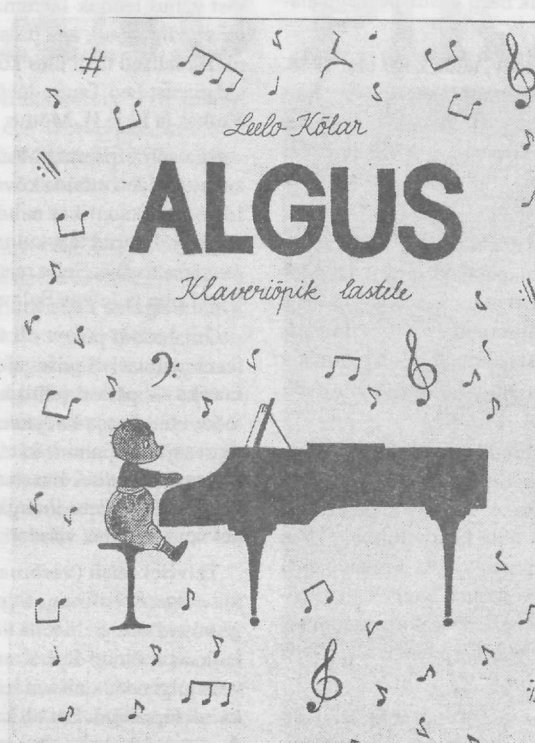
Milline on õpiku muusikaline materjal?

Valdavalt eesti lastelaulud, eesti ja soome-ugri rahvalaulud, liiksaks paljude teiste rahvaste laulud ja pillilood. Need on autori poolt töödeldud klaveri või ansambli tarvis. Eesti lapsel peab minu arvates kujunema oskus oma maa rahvaviise klaveril realiseerida. Rahvalaulude töötlustega on olnud omalaadseid raskusi, kuna ju ühegi maa rahvamuusikat pole loodud sellisele pillile, nagu seda on klaver. Rahvaviisid on kaunid just teatud rahva poolt lauldult või rahvapillidel esitatult. Olen püüdnud klaverile sobitades säilitada võimalikult algupärase atmosfääri.

Õpikus pole üldse kasutatud seniilmunud muusikalist materjali, mis sugugi ei tähenda, nagu poleks mõeldav vajaduse või soovi korral muid lugusid kasutusele võtta seni trükis avaldatud noodiramatutest.

Kust on saadud need paljud rahvaviisid?

Eesti rahvaviiside kohta see küsimus arvatavasti ei käi. Viibides Kesk-Aasias — Turkmeenias, Tadžikimaal, Kirgiisias —, elanud mõnda aega Vjatka-mail, õnnestus mul põhjalikumalt tutvuda sealse rahvamuusikaga. Aafrika mandrilt pärit viisid olen saanud oma

lastelt, kes olid pikema kontsertturneel mitmes seelses riigis ja töid kaasa heliülevõtteid kohalikest rahvamuusikast. Ka olen palju saanud autentset rahvamuusikat raadio ja TV vahendusel.

Miks on õpikus nii palju keerulise taktimõõdu ja rütmiga ning veidra meloodiaga lugusid?

Me oleme liigselt kapseldunud traditsioonilise muusika ringi. See on viisilt lihtne, ehituselt sümmeetriline, rütmilt algeline. Kas muusika ei ole rikkam? Kas me ei võiks arvestada ka sellega, mis toimub väljaspool Euroopat? Nende võõrapäraste lugudega tuleks harjuda. Selleks on eriti sobivad ansambliid rütmipillidega.

Ma tean, kallid kolleegid, kui tülikas on organiseerida ühel ajal tundi 3 või 4 õpilast. Kui palju aga musitseerimisrõõmu pakuvad sellised ansambliid! Muidugi on kahju, et meil puuduvad igale maale tüüpilised rütmipillid, aga meid aitavad suurepäraselt ka tamburiinid, kuljused, trianglid, marakad, kõlapulgad jm. Kui neidki ei ole käepärast, siis on käteplaksud, jalatrumbid, toolid, lauad, veeklaasid, mis kõlavad kõik erinevalt. Paneme oma fantaasia tööle! Mis aga peamine — õpetaja peaks tõrjuva hoiakuta rahulikult süvenema neisse võõravõitu lugudesse, neid ise korduvalt läbi mängima, et aru saada nende olemusest ja ilust. Ei maksa karta ega võõristada! Muide, lapsed võtavad uut eelarvamusteta vastu. Ja lõpuks — kui ikka miski on vastuvõetamatu, leidub selles õpikus ka ohtrasti tuttavikumaid ja kodusemat muusikat.

Miks on ühelaadse raskusastmega palakesi-ülesandeid õpikus nii palju?

Ei ole mõeldav, et laps peaks kõiki lugusid järjest läbi õppima. Õpetaja oskab kindlasti valida, mis on just sellele õpilasele praegu kõige vajalikum. Pealegi pääsime niimoodi koledast olukorrast, et kõik lapsed mängivad üha ühtesid ja samu lugusid. Ka on otstarbekohane, siis kui ollakse õppimisega juba veidi kaugemale jõutud, võtta lehest mängimiseks jälle lihtsamaid palasid õpiku algusest.

Mida peale hakata arvukate rütmiharjutuste ja "tühjade taktidega"?

Rütmiharjutusi tuleks teha järjekindlalt. Klaverimängijal peab ju olema eriti hea koordineerimine: kummagi käega tuleb mängida erinevat teksti, kummagi jalaga kasutada erinevaid pedaale, kuulata teostust, vaadata nooti. Rütmiharjutused viivad mitte ainult erinevate rütmide perfektsele valdamisele, vaid arendavad ka koordineerimisvõimet ja distsiplineerivad õpilast. Tuleb olla väga tähelepanelik teemavaliku (see olgu jõukohane!) ja teostuse täpsuse suhtes, saavutamaks noist ilma meloodiata harjutusist maksimaalset kasu.

Mis puutub "tühjadesse taktidesse", siis aitavad need veidi ergutada lapse fantaasiat. Oleks hea lastega erinevaid variante proovida, neid võrrelda, ka erinevate laste variante üksteisele ette mängida.

Novembris 1924 oli mitu huvipakkuvat koorikontserti. Estonia Muusikaosakonna segakoor esines oma uue dirigendi Juhana Aaviku juhatusel. Ülesanne oli tõsine — kolm teost koorile, solistidele ja orkestrile: Mendelssohni ballaad "Valpurgi öö", Aaviku enda "Kodumaa" ja Artur Kapi "Päikesel". Dirigent leidis kooriga hea kontakti, tõlgendus oli stiilipuhas, nūansseerimises õnnestus saavutada värvikat mitmekesisust. Vähem võis rahul olla solistidega. Tuntud laulpedagoogil ja arvustajal Leenart Neumanil oli küll haritud hää, kuid liiga nõrk, et "Estonia" kontserdisaalis maksvusele pääseda. Evald Laanperel oli puudusi kõrgemas registris. Aldipartii esitanud prl. Oraval oli küll suur hää, kuid selle valitsemisel oli ta siiski veel konservatooriumi õpilane.

Tartus äratasid sealse meestelaulu seltsi kontserdi kõrval (juhataks Juhana Simm) tähelepanu Beethoveni C-duur Missa ettekanne Pauluse kirikus ja vaimulik kontsert Peetri kirikus. Missa esituses lasus kandev osa Miina Hermannil Lauluseltsi ja Tartu Kõrgema Muusikakooli orkestri õlgadel. Juhatas August Nieländer. Peetri kirikus oli näha sealse muusikajuhil Johannes Kärt'i väsimatut tööd. Ette kanti Mendelssohni Taaveti laulud. Bachi oreliprelüüdi ja -fuga oli kaastegev Alfred Karindi (tolleaegse nimega Karafin).

Väga suur oli publiku huvi Anna Haava 60. sünnipäeva kontserdi vastu "Vanemuises". Üliõpilaste segakoor esitas poetessi luulele loodud Mart Saare, Miina Härma, Juhana Aaviku jt. laule. Oli deklamatsioone, soololauljate esinemisi. Kõnelesid Friedebert Tuglas jt.

Jälle oli Tallinnas ja Tartus kontserte andmas prof. Nikolai Orlov. Schumanni "Karnevalis" oli märgata kunstniku püüdlusi leida uusi jooni ning üht-teist muuta dünaamikas ja tempos. Oma virtuoossust näitas pianist Chopini cis-moll Scherzo, Balakirevi "Islamei" ja Liszti "Campanella" ettekanadel. Nurinat tekitas impressaario soovimatus konservatooriumi üliõpilastele odavaid pileteid eraldada.

Tallinna publikule oli tuntud Ungari pianist Mathilde Laky-Schuster. Temal ei õnnestunud seekord saali täis meelitada. Hiilgav tehnika, tabamise kindlus, jõurikas mehine löök ja vahete-vahel ülevoolav temperament ahvatlesid teda kõlalistele jõuavaldustele ning liialdamisele dünaamiliste vahenditega. Paremini õnnestusid Kodaly impressionistlikud palad ning Brahmsi teosed: scherzo, capriccio, intermezzo ja valsid. Chopini b-moll Sonaadis ei võinud iga kord nõus olla esineja arusaamisega tõlgitsemisest. Näiteks oleks leinamarsis võinud olla vähem robustsust.

Tartu Kõrgem Muusikakool andis oma teise kammermuusika õhtu. Kavas oli Haydn, Schubert ja Beethoven. Esines tartlaste keelpillikvartett koosseisus Samõko, Arro, Toom ja Berkovitš. Eriti hästi tuli välja Haydni D-duur Kvartett. Samõko ja prl. Kontovskaja esitasid Schuberti Briljantse Rondo viiulile ja klaverile. Muusikakooli paraad-tükiks osutus Beethoveni Septett, milles peale Samõko, Toomi ja Berkovitši esinesid veel Kõomägi (kontrabass), Ojasson (klarinet), Normann (fagott) ja Saarmann (metsasarv). Niisiis — õpetajad ja õpilased koos. Mängiti hästi.

Suure kunstilise naudinguga said tartlased Maria Kurenko laulust. "Harva juhtub lauljaid, kes nii otsekoheselt südamlilikult oma peenemaitsest... hinge suudavad edasi anda," kirjutas Juhana Aavik. Lauljataril hää oli ilus, värske tämbri ja ideaalse puhta metalliselge kõlaga. Eelmisel kuul oli lauljatar esinenud niisama edukalt tallinlastele.

Dmitri Smirnovil oli jälle Tallinnas suur menu. Laulis ta — nagu tavaliselt — Itaalia, Prantsuse ja Vene ooperiaariad ning romansse. Kiiduavaldused olid tormilised, kuid arvustajad leidsid tema esine-

mises välise efekti taotlusi. Tartus asus Leenart Neumann järsult eitavale seisukohale: Smirnovi tõlgitus on olnud pealiskaudne, tüütud olid liialdused fermaatidega, leidis ka forsseeritud noote, intonatsioon jättis soovida. "Maria Kurenko laulis paremini," lõpetas Neumann.

"Rõõmustav on ikka niisugust lauljat kuulda, kellel loomulik temperament olemas ja selle tõttu oma muusikalise etteandega tugevalt mõjuda võib," kirjutas Artur Lemba Väinö Sola kontserdi puhul. Haruldaset tunderikkalt ja sügava arusaamisega esitas ta Schuberti ja Brahmsi laule. Vähem mõjusid Itaalia aariad.

Kõik need lauljad astusid üles ka "Estonia" teatris. Väinö Sola oli Don Jose "Carmenis" ja nimiosaline "Faustis". Saal oli muidugi välja müüdnud. Külalisele pakkusid väärilist vastumängu Aleksander Arder Toreadoorina, Made Päts-Jakobson Micaelana, Benno Hansen Mefistona ja Helmi Einer Margaretena. Soovida jättis rahapuudusel puudulikult komplekteeritud orkester, eriti võorastav oli pöörases tempos kihutatud vahemuusika "Carmeni" viimase vaatuse eel. Juhatas Raimund Kull.

Dmitri Smirnov oli Raoul Meyerbeeri "Hugenottides". Külaline suutis publikule tugevalt mõjuda. Meilt täitsid oma ülesande hästi jällegi Arder, Hansen, Einer, samuti Olga Mikk-Krull ja Made Päts-Jakobson. Kuid Artur Lemba pidas selle etenduse kohta vajalikuks lisada, et "üks kontrabassist on ooperis kahtlemata vähe".

Publiku pailapseks saanud Maria Kurenko võttis enda hoolde Violetta Verdi "Traviatas". Tema Violetta, jällegi haruldaset ilusa häälega, oli lisaks täis armsust ja graatsiat. Sellise talendi kõrval tundus eriti mannetuna teine külalislaulja — Rudolf Jõks Tartust. Tema iseenesest hea häälematerjal osutus ooperi jaoks nõrgaks ja teised lauljad muljusid ta "lihtsalt surnuks", nagu ütles ajalehe "Kaja" arvustaja. Ka näitlejana ei suutnud ta läbi lüüa.

Teatrites juhtus muudki huvitavat. 4. novembril tuli "Estonias" välja Kálmáni "Bajadeer", kus subretina hiilgas Grete Sällik. Pärnulasel töid aga lavale Lehári opereti "Krahv Luxemburg", millega üldjoontes rahule jääd. Lehári "Eva" lavastuse kohta Viljandi "Ugalas" kirjutas aga arvustaja: "Üldse näis suurem osa solistidest kannatavat häälepuuduse all. Mõnedel on see viga sündimisest saadik, kuna teised nähtavasti sügisestest muutlike ilmade tõttu omi "registreid" on vähendanud."

Parem polnud ka opereti "Kõrgus lõbutseb" lavastus Viljandi "Uues Teatris": teksti esitati masinlikult, mitmel lauljal polnud oma osa peas, oli palju ebakohast vigurdamist ja žestikuleerimist. Omaette häda oli vaheaegadega, esimene neist kestis terve tunni. Ka hilines etenduse algus 3/4 tundi.

○ Alfred Karafin, hilisem Karindi

Eesti Heliloojate Liit on juba 70-aastane

EESTI AKADEEMILISE HELIKUNSTNIKUDE SELTSI
ASUTAJATE KOOSOLEKU

PROTOKOLL No. 1.

9. novembril 1924 a.

Koosolekust osa võtna kutsuti: A. Kapp, M. Saar, J. Avik, H. Eller, A. Nieländer, K. Krook, A. Lemba, Th. Lemba, P. Rahmul, A. Popman, R. Kull, J. Paulsen, R. Büöcke, A. Vedro, J. Tamm, M. Jerman, A. Lätte ja K. Türipuu. Koosolekust osa võtsid: prof. J. Tamm, prof. A. Lemba, A. Kapp, A. Vedro, A. Popman, P. Rahmul ja J. Paulsen.

Koosolek oli määratud kella I/2I; et kella I-ni, peale ülalnimetatud isikuid keegi enam ei ilmunud, otsustati koosolek ärapidada kokkutulnute arvu juures.

Peale ettetoodud paranduste vastuvõtmist, põhikirja registreerimiseks volitakse sellele allakirjutada koosolijate seast kolm isikut: prof. J. Tamm, prof. A. Lemba ja J. Paulsen.

naseks klassikutena tuntud muusikainimest. Teisest protokollist selgub, et esimeheks valiti A. Kapp, esimehe abiks J. Tamm, sekretäriks R. Kull, kassapidajaks A. Lemba.² Naljakas või tõsine, kuid selline on ajalugu!

Selge on, et ühendusest "Eesti Akadeemiline Helikunstnikude Selts" sai asja. Hakati kaunis regulaarselt koos käima ning nendest kooskäimistest oli tulu sedavõrd, et organiseeriti kontserte, otsiti honorare ja toetussummasid heliloojatele ja pillimeestele, osaleti kultuurkapitali helikunsti sihtkapitalis jne.

Selts registreeris 5. detsembril 1924 oma põhikirja Tallinna-Haapsalu Rahukogu registreerimisakonnas, millest kuulutati ka "Riigi Teatajas". Seltsi praegune õigusjärglane on Eesti Heliloojate Liit, kuigi eelkäijaga võrreldes on meil mõnevõrra teine profiil. Seega saame tänava 5. detsembril 70-aastaseks.

Lepo Sumera,
Eesti Heliloojate Liidu esimees

¹ Samanimeline selts oli 1919. a. loodud juba Tartus asutatud muusikakooli ülalpidamiseks, kuid lakkas peagi tegutsemast. — Toim.

² Need faktid on ammugi teada, nüüd on leitud originaalprotokollid. — Toim.

EESTI AKADEEMILISE
HELIKUNSTNIKUDE SELTSI
PÕHIKIRI

1. Eesti Akadeemilise Helikunstnikude Seltsi eesmärgiks on ühendada Eesti elukutselisi helikunstnikke, kes oma võimuste ning saavutuste

Tallinna-Haapsalu Rahukogu, registreerimise osakond, läbivaadates avalikul kohtuistungil 29. novembril 1924a. käesolevat põhikirja, leide

otsustas:
"Eesti Akadeemilise Helikunstnikude Seltsi" põhikirja seaduslikult registreerida ja sellest "Riigi Teatajas" kuulutada.

selle kohtuotsuse täitmiseks on "Eesti Akadeemiline Helikunstnikude Seltsi" põhikiri Tallinna-Haapsalu Rahukogu juures asuva registreerimisaktsiooni ja ühingu 1924a. registrisse nr. 619. all sissekantud ja se

varvilised kulud on tasatud.
Tallinnas, "5" detsembril 1924a. Akt Nr. 268.

Registr. osak. Juhataja:

Registr. osak. Sekretäri aset:

Väljavõtteid asutamisdokumentidest.

Vajadus kutselisi muusikuid ühendava seltsi või liidu järele on olnud arutluse all kohe pärast Vabadussõda. Sõltumata sellest, mida räägivad eesti muusikaalased ajaloolised koguteosed ja teatmeteosed, on Vabariigi alguspäevadel siiski loodud vähemalt kaks professionaalseid tegijaid liitu kõitvat ühendust, 1921. a. on registreeritud Eesti Helikunsti Selts, mille initsiaatoriteks olid M. Lüdigi kõrval ka A. Kapp ja S. Lindpere. Selle ühenduse lausa põhikirjas väljendatud juhtmõtteks oli "kunst kunsti pärast". Ta taotles vahendeid riigi ja omavalitsuste summadest. Selliselt ta ka vinduma jäi ning lõpuks ilmselt häabus.

1924. a. novembri alguses kutsuti professorite J. Tamme ja A. Kapi initsiatiivil kokku uue seltsi algatusrühm. Sellest ajast on säilinud palju värvikaid protokolle, seltsi põhikirja mustandeid ja parandusettepanekuid. Selts oli kutsutud ühendama "Eesti elukutselisi helikunstnikke... kellel omal alal väljapaistvad teened..." Eesmärgiks on tähelepanu "rahvus-muusika edendamisele ja propageerimisele" ning soov kaasa aidata, et "loov muusika tootmine võiks soodsates tingimustes kasvada ja täieneda".

Asutamiskoosoleku protokoll järgi selgub, et kokku kutsutud 18-st tolle aja muusikaprominentid (sealhulgas M. Saar, J. Avik, H. Eller, M. Härma, R. Kull jt.) tuli kohale seitse meile tä-

J. Tamm
A. Lemba
P. Rahmul
J. Paulsen
A. Vedro
Popman
Kapp

Juubel senisest lahedamates tingimustes

Tänavu detsembris saab 75-aastaseks Tartu H. Elleri nimeline Muusikakool.

"Koos Tallinna Konservatooriumiga oli Tartu Muusikakool esimesi eesti muusikaõppeasutusi, kus hakati kasvatama meie rahvuslikku muusikakaadrit. Esimesed sammud olid vaevarikad, puudusid kogemused, tuli palju jõudu pühendada majanduslikele küsimustele. /.../ Kogu oma tegevuse väljal on kool asunud samas hoones. Kuigi ruumid ei vasta enam kaasaegsetele nõuetele ja kooli mitmekordseks paisunud tegevusele, on nad siiski saanud koduseks ja armsaks suurele hulga meie muusikute perest. Loodame, et kooli järgmisel ümmargusel sünnipäeval töötame küll samas ajaloolises majas, kuid avaramates tingimustes." Nii kirjutab kooli 50. aastapäeva puhul väljaantud raamatus tollane direktor Ago Russak.

A. Russak oli oma sõnades liigagi optimistlik. Tema unistus töötada lahedamates tingimustes

sai peaaegu tõeks alles sel sügisel, seega 25 aastat hiljem!

Oktoobrikuus anti muusikakoolile üle lõplikult uus tiib. Pikka aega ehitatud, remonditud ja restaureeritud kõrvalhoone sai lõpuks valmis. Seoses sellega ehitati ka uus sissekäik, mis on maja keskel. Kogu maja on tundmatuseeni muutunud. Palume kommentaari direktorilt Jüri Kuusilt:

"Nüüd elame lahedamalt. Viis aastat tagasi olime pillutatud kahes majas. Kõrvalmaja oli varemetes. Siis, kui oli raha, ei olnud korralikku ehitajat, kuna ükski ehitusorganisatsioon ei võtnud endale kooli ehitamise muret. Nii venis remont, kadus aeg, sulas raha. 1992. aastal tehti leping EVIKO-ga. 24. märtsil 1993 saime kätte kõrvalhoone kolmanda korruse, kahe kuu pärast mais teise. Siis sai raha otsa. Lõpuks läks kõik õnneks. 1. oktoobril 1994 avas ukseid esimene korrus. Juubelipäevaks tahaksime valmis jõuda ka fassaaditöödega. Muidugi oleks vajalik vana

maja sanitaarremond. Kokku on koolihoones 37 klassiruumi, 3 harjutusruumi, saal, lisaks personaliurumid. Sellest piisab nii alg- kui kõrgastmele. Lähemal ajal tahaksime üle minna tsentraalküttele. Pillid ei salli temperatuuri kõikumisi.

Kooli aastapäeva tähistamise põhisündmused on kavas kahel päeval, 9. detsembril kell 18.00 on Tartu Ülikooli Ajaloomuuseumis viiastlaste kontsert, mida organiseerib Henn Pai. Tema poolele pöördutagu kõigi selle kontserdiga seotud küsimustega. 10. detsembril on suur kontsert ülikooli aulas, algus kell 10. Siis esinevad suuremad kollektiivid: koorid, orkestrid, ansamblid. Piduulik kontsert-aktus algab kell 18. Pärast ametlikku osa oleme kõik koos oma armsas koolimajas. Täpsemat infot saab muusikakooli telefonidelt. Soovivat oleks oma osavõtust teatada juba varakult."

Marina Tamme

Kontserdielu Tallinnas

(Algus lk. 8.-9.)

W. A. Mozarti D-duurses viiulikontserdis soleeris Ülo Kaadu, kes kodumaalt eemal viibinuna on ilmselgelt aina arenenud ja pälvib selle esinemisega tõsise tunnustuse. Tema mängu sära ja elegants, n.-õ. muusikaline peentöö, ning väljenduslik veenvus andsid tunnistust tõelisest küpsusest ja meisterlikkusest.

R. Straussi kirglikult pillavad helidelaviinid täitsid "Zarathustra" vahendusel teise kavapoole. Oli ilmselge, et A. Zapf mõistab ja armastab oma rahvusmuusikat ning suudab seda mõistma ja armastama panna ka orkestrid, keda ta dirigeerib.

Oktoobrikuu tähelepanuväärseim kontsert oli muidugi Arvo Pärdi autoriõhtu, kus Tõnu Kaljuste juhata tud EF Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester esitasid 1964. ja 1994. aastast pärit muusikat. 30 aasta jooksul on dodekafooniati ja muid avangardistlikke kompositsioonivõteteid rakendanud Pärdist saanud maailmaklassi helilooja, kelle Tintinabuli-stiilis sakraalmuusika on ainulaadne nähtus nüüdisaja helikunstis.

Oli tõesti väärt idee kõrvutada äsja õpingud lõpetanu loometöö küpse meistri omaga — muutused on olnud tohutud, ent geniaalsust ei saa varjata. *Collage BACH* või I sümfoonia jäävad eesti muusika kullafondi kõrvu "Stabat mater"i, "Miserere", "Litany" ja teistega.

Kava algas eriliselt rahulikus tempos lauldud "Solfedžoga", kus C-duuri helidest moodustuv värviharmonia mõjus lausa pitoresksena. Vahetult järgnenud "Collage BACH" is on samuti kasutatud helirea printsiipi, see algab kõrgustega b, a, c, h; kuid hulga enam on Bachiga seotud teose II osa oma tsitaatidega suurelt klassikult. Need lõigud on "kokku kleebitud" Pärdi klastritega, manades seeläbi eriti teravalt esile stiilide-ajastute eristust.

Siis mängis Lauri Väinmaa "Diagrammid", eesti esimese aleatoorilise klaveripala ja tegi seda väga fantaasiaküllaselt.

Sümfoonia nr. 1 (Polüfooniline) oli suurepäraseks kulminatsiooniks 1964. aasta ülevaatele. Suurtel faktuuri- ja rütmikontrastidel põhinev helitöö mõjus sugestiivselt, suuresti tänu ka T. Kaljuste täpsele dramaturgilisele teostusele.

"Litaania" aluseks on Püha Johannes Chrysostomuse 24 paivet, siit ka vokaalse poole napp meloodialigendus. Seevastu on orkestrile antud üllatavalt varjunditerikas ja mitme-palgeline partii.

Vaimustunud saalitäis rahvast tervitas kontserdi lõppedes oma kuulsat poega püsti seistes ja mitte lõppeda raatsivate ovatsioonidega.

18. oktoobril täitis Taani trio "Tre Musici" Mustpeade Maja Valge saali mahedate helidega. Kõik ansamblistid on tugevad oma alal: Gunnar Tagmose annab igapäevatöö kõrval Raadioorkestris soolokontserte ja juhatab orkestreid, Ulrike Høst-Madsen kontserteerib paljudes maades, ansamblijuht John Damgaard on kuulus soolopianist ja hinnatud pedagoog ka väljaspool Taanit. Koos on nad tegutsenud 8 aastat, moodustades tähelepanelikult üksteist kuulava, paindliku ansambli, kus poeetilisimaks partneriks on tšellist ja akadeemilisimaks viuldaja, kuna pianist seab need kaks äärmuslikku poolust kenasti tasakaalu.

Alustati L. van Beethoveni Trioga c-moll — loodud veel õpingute aegu J. Haydni juures — rõõmsa, helge ja klassikaliselt vormikindla teosega, siis pöörduti kirglikku rahvusromantilist hingust õhkuvale N. W. Grade trio hoopis lopsakamate värvide ja aktiivsema instrumendikäsituse poole. Näib, et kõige täiuslikuma mulje jättis siiski J. Brahmsi Trio h-moll kunstiliselt läbinisti küps teostus.

Samas esinesid nädal hiljem **Grazi Keelpillitrio** koosseisus Austria muusikud Ernst Friessnegg, Hans Gutmeyr ja Vince Conka. Nende programmis figureerisid klassikute kõrval ka uuem muusika Kokailt ja Bergmannilt.

Oktoobrikuu kolmanda sümfooniakontserdi kava täitis Itaalia ooperimuusika ja G. Puccini "Messa di Gloria". ERSO-t, Eesti Radio koori ja Estonia Ooperikooriga dirigeeris Carlo Felicio Cillario, soleerisid Karlis Zariņš, Mati Palm ja Rauno Elp.

Neljas sümfooniakontsert oli pühendatud Peeter Lilje, kelle surmast möödus aasta, ja kuu aja eest toimunud katastroofis hukkunute mälestusele. R. Wagneri ooperist "Jumalate hukk" pärit "Leinamarsile" järgnenud E. Elgari "Mere pilvides" laulis Urve Tauts, kes seda tsüklit on korduvalt esitanud koos P. Liljega. P. Tšaikovski 6. sümfoonia oli üheks tähtsuseks P. Lilje loometeel — viimast korda dirigeeris ta seda 1993. a. juunis Pariisi lähedal Versailles'i lossis... Nüüd juhatab 6. sümfooniati Arvo Volmer pühendusena Peeter Liljele.

Kuu viimasel õhtul laulis EF Kammerkoor G. Ligeti, A. Pärdi, J. Kokkoneni, E.-J. Rautavaara ja V. Tormise loomingu.

Ines Rannap

Tuntud ja tundmatu OFELIA TUISK

11. novembril oleks muusikateadlane Ofelia Tuisk saanud 75-aastaseks. Kahjuks katkes ta elutee juba 17. märtsil 1981.

Ofelia Tuisk oli meie kõige põhjalikum Heino Elleri elu ja loomingu uurija. Pärast Moskva Konservatooriumi lõpetamist 1952. a. jäi ta sinna aspiaantuuri, mida kroonis kandidaaditöö kaitsmine Ellerist. Tema loomingu uurimist jätkas O. Tuisk ka hiljem, pidas selle üle helilooja lese E. Elleri laialdast kirjavahetust. Ta kirjutas H. Ellerist hulgaliselt artikleid, esines teaduskonverentsidel. Kogu seda aastatepikkust tööd kroonis põhjalik monograafia, mis on aga jäänud senini käsikirja.

Lühikeses artiklis on võimatu selle sisu ümber jutustada, kuid mõnegi müüdiks kujunenud seisukoha kummutas O. Tuisk oma uurimistöös. Olgu üheks näiteks E. Ellerilt O. Tuisule saadetud kiri:

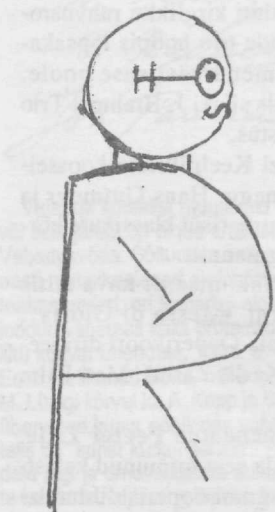
Koit.

"Teie romantiseerite ehk teoste tekkimislugusid. Teoste sünd on õige proosaline. Tavaliselt siiski tekivad legendid ja neisse on muidugi huvitavam uskuda..."

Ei tea sellepärast, kas ma Teile jutustan Koidu tekkimislugu. Tahtsin seda paigutada oma mälestustesse autorist. Otsustage ise, mis teha. Kas jääte romantika juurde? Autor jutustab seda mulle ise. Süüdlasliku naeratusega, kui olin talle lugenud ühe järjekordse "lillelise loo" Koidust, mis võib-olla on vajalik publikumile. Eks see ole nagu "Mondschein-Sonate" seik.

"Oli aasta 1915 Peterburis. Eller improviseeris klaveril (mida ta väga armastas teha noores eas). Ta mängis üht meloodiat, kordas, moduleeris... Nagu ta ise ütles, oli meloodia tal võib-olla juba varem kontseptstoonis olemas.

Ellii Pöder (hiljem operetilauljatar Elli Pöder-Roht), kes õppis laulu Pe-

Riho Päts

"ML" ruum ei võimalda publitseerida O. Tuisu avaldamata kirjatöid. Küll aga toome praegu ja edaspidi ära mõned tema karikatuureid. Need on ka omamoodi piltmõistatused: ees- ja /või perekonnanimi on karikatuuris "ära peidetud".

terburis ja kuulas pealt Elleri fantaseerimist, arvas, et meloodiat kuulates tekitab pilt koidust. Autor haaras sellest kinni, arendas edasi ja Koiduks see sai.

Klaviir valmis 1918, partituur 1920."

O. Tuisk ei olnud aga mingi ühe-mehe uurija. Ta oli mitmekülgne süvamuusika uurija ja propageerija. Tema kaasaegsed mäletavad tema rohkeid artikleid ja pikemaid kirjutisi laia teemaderingi kohta nii Eesti kui Moskva väljaannetes, ta raadiosaadete sarju "Ühe võorastetoe intervjuud", "Ärka, noodimärk!", "Kontsert kommentaaridega". Ta tegi saateid ka Läti Raadiole.

Teatri- ja Muusikamuuseumis säilitatav Ofelia Tuisu isiklik arhiiv võimaldab heita pilgu tema loomingu kõõgipoolle. Siin leidub hulgaliselt viisandeid, väljakirjutisi, rikkalik kirjavahetus autoritega, kelle loomingut ta kommenteeris, sealhulgas E. Denissovi, S. Gaibadullina, A. ja K. Hatšaturjani, N. Karetnikovi, G. Kremeri, A. Schnitke, D. Šostakovitši, R. Štšedrini ja teistega.

Samuti avastame arhiivifondis, et umbes pool O. Tuisu kirjutistest nii eesti kui vene keeles jäi ta eluajal publitseerimata. Siia kuuluvad monograafia Tiit Kuuskust (180 masinakirjalehekülge), 310-leheküljeline teos "Muusika intonatsioonilisest ja kujundlikust seisukohast" (vene keeles), mitmed kirjutised Ester Mägi, Arvo Pärdi, Eino Tambergi, Veljo Tormise jt. heliloojate loomingu kohta, ka artiklid teemadel, mis avaldatu põhjal ei kuulunud üldsegi O. Tuisu huvideringi (Eesti-Soome muusikasuhed aastail 1917-1940, runolaulud) jpm. Paljugi sellest võib nähtavasti ka praegu huvi pakkuda.

Selgub, et O. Tuisk kirjutas ka ise muusikat, tal oli ka kunstnikuannet, sealhulgas humoristlikus laadis. Realistlikus maneeris pliatsijoonistuste kõrval leidub ka arhiivifondis hulgaliselt karikatuure, peamiselt eesti avaliku elu tegelastest, esijoones heliloojatest.

Loodan, et muusikaajaloolased pühenduvad ka O. Tuisu loomingule, sealjuures tema avaldamata materjalide uurimisele.

M. Lahesaar,
TMM teadur

27 XI 1969 Moskva.

Minu sooviga, et sa saaksid teada, et olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd.

Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd.

Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd.

Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd.

Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd. Ma olen väga rõõmus, kui sa saad minu kirjatööd.

D. Šostakovitši kiri haiglast O. Tuisule (algus ja lõpp).

Väga austatud Ofelia Karlovnal!

Andestage, et ma kaua pole vastanud Teie kirjale: olin haige. Nüüd on juba natuke parem. Ometigi jään ma haiglasse umbes uue aastani...

Siiski oleksin ma väga rõõmus Teiega kohtuma, kui Te tulete Moskvasse. Helistage mu naisele Irina Antonovnale ja kui Teil on aega, külastage mind haiglas. Aga võib-olla olen ma ise kodus.

Parimate soovidega

D. Šostakovitš

Eellugu

Möödunud sajandi lõpuveerandil tehti Järvamaal, nagu igal pool Eestimaal, rahvusliku ärkamisaja ühe väljendusviisina aktiivselt laulu- ja pillikoore.

"Eesti Postimees" nr. 36 1869. a. kirjeldas, kuidas 70 eesti ja saksa last Alliku mõisas Türi lähistel koos laulsid. Laulud õpetas lastele selgeks kirikuõpetaja Grohmani tütar. Ka Alliku mõisa omanik hr. Baranoff (tatari päritoluga venelane, kelle esivanemad jäid Eestimaale pärast Ivan Julma laastavaid sõjakäike ja kelle suguseltsile kuulus tol ajal palju mõisaid tervel Eestimaal), soosis igati laste laulu, kutsudes neid pühapäeviti oma mõisa laulma.

Nutikamad talumehed ehtasid ise harmoonikume, viiuleid ja mängisid neil ilmalikke ja kirikuviise. Tekkisid perekonnaansamblid. Sajandi lõpupoole paranes talurahva aineiline olukord, mis võimaldas osta välismaalt kallimaid ja paremaid pille, ka puhkpille.

Järvamaa esimene puhkpilliorkester moodustati 1880. a. Järva-Madisel Ahula vallas — esimeseks juhatajaks kooliõpetaja Ernst Muchell, esimeseks esinemiseks oli Järva-Madise teise surnuaia õnnistamispäev 1880. a. ("Järva Teataja" 7. VII 1932. a.).

Paides loodi puhkpilliorkester 1887. a. Juhatas hr. Saar ("Virulane" nr. 35 1887. a.).

Gustav Bulbert — esimese Türi puhkpilliorkestri asutaja ja dirigent

Türi esimene puhkpilliorkester asutati samal 1894. a., kui loodi Türi Muusika Selts. Seltsi asutamise mõtte algatajaks oli Taikse kooliõpetaja Gustav Bulbert. Seltsi põhikiri kinnitati siseministri poolt 19. augustil 1894.

Kohe asutamisaastal muretsetes selts endale ka puhkpillid, esialgu võlgu.

Gustav Bulbert oli saanud muusikalise alghariduse Paide Poeglaste Linna-koolis ja mängis orkestris ise flööti. Peale Türi puhkpilliorkestri juhatas ta veel Taikses sega- ja meeskoori (võttis osa 1910. a. laulupeost).

Orkestri ja seltsi algaastad olid vahelduva eduga. Tolleaegseid ajalehti sirvides saame orkestri elust küllaltki üksikasjaliku pildi. Mängiti palju ja kõikvõimalikel üritustel.

Gustav Bulbert oli orkestrijuhiks kuni 1912. aastani.

Juhan Luukas — Türi Muusikaseltsi pillikoori juht

Juhan Luukas (sünd. Polli-Lillis) tuli 1909. a. Türi elama ja töötas kohalikus paberivabrikus puuhoovi meistrina. Nagu mäletab tema tütar pr. Hilja Veri, oli isa heasüdamlik, ärksa vaimuga mees.

Muusikaseltsi orkestri tegevus jätkus. Möllas maailmasõda, see mõjus ka orkestri ja seltsi tegevusele. Mängitu surnuaedades langenud sõdurite haudadel, kirikupühadel, jaanipäevadel. Koosseis oli 14—15 mängijat. Harjutati seltsimajas, mis 1924. a. maha põles, seejärel toimusid proovid hr. Luukase

Gustav Bulbert

kodus. Osaleti 1923. a. üldlaulupeol ja 1925. a. Türi I Muusikapäeval.

Juhan Luukas, kes jäi orkestrijuhiks 1927. aastani, ei olnud muusikalist haridust. Seda korvas aga tema suur töötahe ja entusiasm.

Jüri Kitsing — Türi Muusika Seltsi pillikoori juht

Jüri Kitsing tuli 1925. a. Venemaalt Eestisse opteerunult Türi elama. Ta oli juba siis kogunud orkestrijuhit, töötanud enne revolutsiooni Peterburis, algul sõjaväeorkestri juhina, hiljem Keiserlikus Maria teatris kontrabassimängijana.

Vene-Jaapani sõjas oli ta olnud kapellmeistriks polguorkestris. See pandi rünnakule läinud polgu etteotsa sõjamehi muusikaga innustama. Jaapanlaste kuulipildujatulest jäid ellu vaid pooled 40 orkestrandist, nende hulgas J. Kitsing.

1926. a. hakkas ta juhendama Türi Gümnaasiumi puhkpilliorkestrit, 1927. a. aga Türi Muusika Seltsi orkestrit.

Karl Einmann, Kitsingu puhkpilliorkestri endine tromboonimängija, mäletab: "Proovis oli ta alati täpne, korrektne. Nõudis korda. Tegi palju tööd orkestriga. Hea muusikalise maitsega. Armastas klassikat... Mõnede eesti palade puhul krimpsutas nina. Aga Ed. Tamme "Kalevist ja Lindast" oli vaimustatud, öeldes: "See on alles muusika".

Rahaliste raskustega võideldes pidi Türi Muusika Seltsi orkestri 1934. a. laiali saatma. Pillid müüdi ära ja Jüri Kitsing ise lahkus Türit.

Türi Tuletõrjeühingu puhkpilliorkester (1927—1940)

Orkester asutati 1927. aastal. Dirigendiks sai hr. Richard Vilmansen. Ta oli sündinud 1887. a. Järvamaal ja õpinud muusikat Keiserliku Vene Muusikaseltsi Konservatooriumis Peterburis. Maailmasõja tõttu Vilmansen seda õppeasutust lõpetada ei jõudnud.

Orkester sai harjutusruumid ja suurt finantstoeetust Türi Tuletõrjeühingult. Samal ajal läksid Muusika Seltsi orkestrist ära paljud head pillimehed, põhjuseks sobimatus seltsi uue dirigendi Jüri Kitsinguga.

Tuletõrjeühingu orkester sai aga uued vormid ja pillid. See muutiski orkestri linna juhtivaks orkestriks. Osa võeti laulupidudest Järvamaal ja Tallinnas, sealhulgas 1933. ja 1938. aasta üldlaulupeudest. Mängiti küllaltki heal tasemel ka selliseid keerulisi palasid, nagu on Ed. Tamme "Pidulik Eesti marss", "Eesti rapsoodia", avamäng "Tule koju" jpm. Selles orkestris mängis I klarinetit hilisem kuulus Juhan Kaljaspoolik.

Türi Tuletõrje orkestri tegevus lõppes seoses Teise maailmasõja algusega. Türi Gümnaasiumi puhkpilliorkester (1926—1939)

1926. a. anti Türi linna nimetus. Arvatavasti sai sel puhul rohkem rahalist toetust ka linna gümnaasium, sest sel aastal osteti koolile 2 komplekti puhkpille. Orkestrit juhatas algul Jüri Kitsing, hiljem Johannes-Rudolf Weeber (Varandi), kes oli alates 1925. a. Türi koguduse köster-organist. Hariduse oli ta saanud Tallinna Konservatooriumis.

Muusikaolu oli tol ajal gümnaasiumis vilgas ja puhkpilliorkester etendas sellest olulist osa. Mängiti koolipidudel (ka koos kooridega), tantsuks ja mõnikord talvel isegi kooli liiväljal (asetsetes praeguse Türi linna Kultuurimaja kohal).

Võeti osa 1933. a. üldlaulupeost Tallinnas, seekord õpetaja pr. Bachmani juhatusel, sest Varandi oli kutsutud tööle Tallinna.

Pikapeale orkestri tegevus rauges. 1938. a. laulupeost enam osa ei võetiud.

Türi Muusikaseltsi sümfooniaorkester

Türi Muusikaseltsi juures töötas 1927. a. kevadest ka sümfooniaorkester, juhiks ja hingeks Johannes-Rudolf Weeber (Varandi). Parimatel aegadel oli koosseis ligi 20-liikmeline: 4 viiulit, 2 tšellot, 1 kontrabass, 2 klarinetit, alt-saksofon, oboe, flööt, tromboon, 2 cornot, 2 trompetit, suur trumm.

Esineti paljudel peoõhtudel ja küllalt raske kavaga (Suppe' avamäng "Kerge ratsavägi" jne).

1937. a. Muusikaseltsi aruandest loeme, et sümfooniaorkester tegi aasta jooksul 76 proovi ja esines iseseisvalt 7 korda.

Seoses Weeberi lahkumisega Tallinna tuli teda asendama noor energiline Hugo Mürk (võtsin temalt Türi KK õppimise ajal muusika eratunde).

Orkestri tegevus rauges seoses Teise maailmasõja algusega.

Teise maailmasõja eelse Türi puhkpillimuusika ajaloo üks osa on ka Kaljaspoolikute viie venna orkester. Kirjutasin sellest "Muusikalehes" aasta tagasi.

Tõnis Hiiob

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAKOGUS

RAAMATUD

Arvo Ratassepp meie meeltes: mälestusteraamat. — Tallinn, 1994.

Vironia laulik / laulutekstid/. — Toronto, 1981.

Atlas zur Musik: Tafeln und Texte. — Kassel, 1989.

Bardos, K. Volksmusikartige Variierungstechnik in den ungarischen Passionen: 15 bis 18 Jahrhundert. — Budapest, 1975.

Breathnach, B. Folk music and dances of Ireland. — Dublin, 1989.

The Capella Giulia Chansonier. Bd. 2. — Brooklyn, 1975.

Davensport, M. Mozart: biography. — New York, 1979.

Deutsches Musikleben, 1993. — Bonn, 1993.

Ferrier, W. The life of Kathleen Ferrier. — London, 1955.

Gelineu, J. Die Musik im christlichen Gottesdienst: Prinzipien, Gesetze, praktische Anwendungen. — Regensburg, 1965.

George, G. Tonality and musical structure. — London, 1970.

Haapanen, U. Suomalaisten äänilevyjen luettelo, 1980 / Catalogue of Finnish records, 1980. — Helsinki, 1981.

Järvinen, A. Guitar Player hakemisto, 1983—1993. — Helsinki, 1994.

Karjalainen, T. Kuhmo chamber music festival: the structure of the festivals economy and the economic impact of festival. — Helsinki, 1991.

Karthus, W. Das system der Musik: Angaben zur Entwicklung melodischer, polyphoner und harmonischer Formen. — Berlin, 1962.

Kitsen, C. Elementary harmony. Part 1—3. — Oxford, 1961.

Kobald, K. Springs of immortal sound. — Vienna, 1950.

Kunitz, H. Die Instrumentation: Ein Hand- und Lehrbuch. — Leipzig, 1956.

Levant, O. The memoirs of an amnesiac: biography. — Toronto, 1966.

Wolfgang Amadeus Mozart: Verzeichnis von Erst- und Frühdrucken bis etwa 1800. — Kassel, 1978.

Musiikin soivat muodot: musiikintutkimuksen teorioita ja menetelmiä. — Jyväskylä, 1982.

Neuhaus, H. Die Kunst des Klavierspiels. — Leipzig, 1969.

Ponnelle, J.-P. Arbeiten für Salzburger Werk 1968—1988. — Salzburg, 1989.

Pryce, L. The Bee bees: biography. — London, 1979.

Saint Andrew daily missa with respect for Sundays and feastes. — Bruges, 1945.

Vikar, L., Bereczki, G. Chuvash folksongs. — Budapest, 1989.

NOODID

Ausgewählte Werke für Kleinorgel (Cembalo, Klavier) von italienischen, englischen und französischen Komponisten des 18. bis 19. Jahrhunderts / Hrsg. v. G. Bal. — Frankfurt u.a., NC 17200.

Brahms, J. Five Choral works: Op. 89, 12, 13, 17, Ellen's song. — Score. NA 6431.

Brahms, J. Various choral works with piano accompaniment. — New York. NA 6432.

Britten, B. War requiem. — Choral score. — USA, 1962. NC 17224.

The church anthem book: 100 anthems: [For 1—8 voices a capp. and with organ]. — London, 1979. NA 6422.

Crusader hymns for church, school and home: [For mixed choir]. — Chicago, 1969. NA 6421.

Elgar, E. Coronation ode. — Choral score. — London, 1952. NA 6437.

Fauré, G. Zwei Stücke für Harfe: Impromptu: Op. 86, Une châteleinen en sa tour: Op. 110. — Leipzig, 1975. NC 17202.

The hymn book of the Anglican Church of Canada and the United Church of Canada: [For 1—4 voices a capp. or with piano]. — Toronto, 1974. NA 6423.

Kauneimmat kansanlaulumme. — Espoo, 1992. NC 17236.

Kirchen — Arien und Lieder: Für Sopran (Tenor) und Orgel. — Frankfurt u.a., NC 17198.

Lajtha, L., Molnár, I. Játékország: [I—h. viisid sõnade ja mängukirjedustega]. — Budapest, 1990. NA 6428.

Lalo, E. Melodies pour chant et piano. — Melville, s.a. NC 17233.

Prowo, P. 3 Sonaten: Für 2 Altblockflöten u. Basso Continuo. — Leipzig, 1974. NC 17270.

Schubert, F. Complete works: Breitkopf & Hörtel critical ed. of 1884—1897. Vol. 1—19. New York, 1965, 1969. NC 17249—17267.

Sibelius, J. Suite for violin and orchestra: Op. 117. Score. — Espoo, 1994. NC 17235.

Sisask, U. Kyrie: Canon in two parts for female choir. — Espoo, 1991. AR 4—94—553.

Sisask, U. Starry sky cycle = Tähistaeva tsükkel: For piano. — Espoo, 1991. AR 4—94—554.

Sumera, L. Symphony No 1. Score. — Espoo, 1991. NC 17234.

Suomalaisia pianokappaleita. — Espoo, 1993. NC 17238.

Suomalaisia sellokappaleita. — Espoo, 1994. NC 17237.

Suuri toivelaulukirja 1—10. — Espoo; Helsinki, 1990—1993. NC 17239—17248.

Tormis, V. Karjalan kohtalo: Sarja karjalaisia runolauluja sekakuorolle. — Espoo, 1991. AR 4—94—451.

Tormis, V. Kokko lenti koillisesta: Mieskuorolle. — Helsinki, 1984. AR 2—94—1256.

Tüür, E. S. Inquietude du fini: For mixed choir, flute, clarinet, bassoon and strings. [Score]. — AR 4—94—556.

Tüür, E. S. Zeitraum for symphony orchestra. [Score]. — AR 4—94—555.

Winters, L. Pleasure and practice with the recorder. B. 1—3. — Leeds, 1975, 1976. NA 6438—6440.

Meister der Gambe: Originalstücke aus drei Jahrhunderten für Viola da Gamba und Cembalo (Klavier). — Frankfurt u.a., 1964. NC 17201.

The Oxford easy anthem book: [For 1—4 voices a capp. and with organ]. — London, 1983. NA 6424.

Palestrina, G. Missa brevis for 5-part chorus of mixed voices a capp. — New York, 1927. NC 17219.

Reger, M. Der 100. Psalm: Für Gemischten Chor, Orchester und Orgel: Op. 106. Klavierausz. — Frankfurt u.a., 1937. NC 17197.

Schumann, R. Two vocal works: Neujahrslied; Messe: Op. 147. — Klavierausz. — NC 17216.

Schumann, R. Two vocal works: Vom Pagen und der Königstochter; Das Glück von Edenhall: For solist, chorus and orchestra. Klavierausz. — New York. NC 17218.

Taverner, J. Mass: Corona spinea: For mixed choir. — New York, 1967. NC 17226.

Telemann, G. Ph. 12 leichte Choralvorspiele: Für Orgel Manualiter oder Klavier oder Harmonium. — Frankfurt u.a. NC 17199.

HELIÜLESVÕTTED

Kompaktdiskid

Great voices of Canada: Vol. 1.

The gospel ship: Baptist hymns & white spirituals from the Southern Mountains. — New York, 1994.

Saitensprünge im Duet: Gitarre und Klavier / Esit.: B. B. Bagger, kitarr, K. Randalu, klavier.

Swingle Singers (ansambel). Around the world: A folk song collection, 1991.

Pihlap, T. Sillad / Esit. T. Pihlap (vokaal) ja H. Hanson (taustvokaal), muusikud, 1994.

Heliplaadid

Schönberg, Arnold. Teosed / Esit.: BBC Symph. Orch., P. Boulez, dir. — S. 1. 1978.

Webern, Anton von. Orchestral Music / Esit.: London Symph. Orch., P. Boulez, dir. — S. 1.

Helikassetid

Kuldne Trio, ansambel. Väga vana roosa: (1974—1989) / Esit. ans. "Kuldne Trio". — Pärnu.

Mussorgsky, Modest. Pildid näitusest / Arr. E. Howarth; Esit. Tallinn Brass, dir. E. Klas. — Tln., 1994.

Rockooperite hitte / Esit.: J. Sillamaa, T. Izotova, S. Sisask, J. Joala, A. Kammiste jt. — Tln.

Via Sonora, vanamuusikaansambel. Dulcis memoria / Esit. ans. "Via Sonora". Tln. 1994.

Tantsumuusika = Dance music / Esit.: H. Vahing & S. Kullerkupp band. — Tln., 1994.

Algus väikesele klaveriõppurile

(Algus lk. 16)

Kasutan siinkohal võimalust asjahuvilistele teadustada, et kirjastuselt "Koolibri" ilmub lähemal ajal töövihik "MUUSIKALISED MÄNGUD" neile, kellel on huvi ise palakesi luua või saateid kujundada.

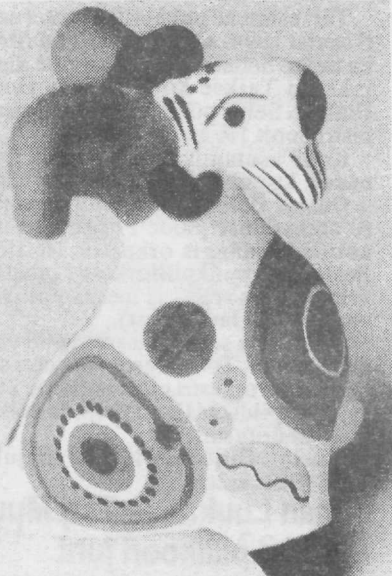
Lõpetuseks tahaksin panna õpetajatele südamele: vaatamata "Alguse" hinnale ja paksusele püüdkes siiski vältida üksikutest lehtedest koopiategemist. Lapsel on neid lehekese küll kergem kaasas kanda, need aga kortsuvad ja hävivad. Terve kogumik peaks lapsel pidevalt käes olema, et kujuneks ülevaade järjepidevusest, tekiks vajadus lehitseda, võib-olla iseseisvalt üht-teist proovida, mõne tuttava pala juurde hiljem tagasi pöörduda. Ja Anu K a l m u vaimakud illustreerisoonid — neistki saab nii palju rõõmsaid elamusid!

Eelnevad read tahavad mõningate selgituste kaudu tasandada teed ebatraditsioonilisele õpikule "Algus", julgustada õpetajaid, pehmenendada nende umbusku.

Head mängurõõmu soovides

Leelo Kõlar

Instrumentarium

○ Ka sellel nelja avaga vilel, mille kinkisid hiljutistel hõimupäevadel marid, võib teha primitiivset muusikat.

Guinnessi rekordid

* Suurim alpisarv valmistati 1989. a. USA-s. Piil kaalub 103 kg, tema toru pikus ilma huulikuteta on 47 m, torulehtri läbimõõt 62 cm.

Nätsti

ENNE JA NÜÜD

Enne käisid prestiižsetel muusikaetendustel ja suutsid koguni terve saali kinni panna tootmiskollektiivid, nüüd ainult pangad.

I.T. Stån

EESTI MUUSIKA TÕUSUTEEL

A: Mida teed Sina eesti muusikakultuuri arendamiseks?

B: Ma käin välismaal ladinakeelseid koraale laulmas.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Kuri isa

13. veebruaril 1685 sündis Saksimaal Hales poiss, kelle isa oli üheaegselt nii habemeajaja kui kirurg-haavaarst. Tänapäeval tundub selliste elukutsete ühendamine olevat võõrastav, kuid tol ajal oli see üsna tavaline. Oma ametis oli kirurg-habemeajaja Händel ümbruskonnas hinnatud mees. Nagu tihtipeale isade, eriti omal alal edukate puhul, tahtis ka tema, et pojast saaks talle mantlipärija. Väike Georg Friedrich Händel — tempa see oli — ei pidanud muusikat, erinevalt isast, hoopiski mitte elu üsnagi tähtsusetuks kõrvalnähtuseks.

Kasutades ära asjaolu, et isa hilisõhtuni kliente teenindas, ronis Georg Friedrich koolist tulles kohe oma mansardkorrusel asuvasse peidupaika. Tiilukeses toas seisva klavessiini oli ostnud isa teadmata üks poisi tädidest, kes, kirglikult muusikasse kiindunud, soosis igati väikemehe harrastusi. Kuna see kõikumail jalul seisev piil tegi üsna nõrka häält, võis poiss mängida muretult ka kõige tormiliseid passaaže — neid ei kuulnud majas keegi.

Innukalt musitseerides unustas väike Georg ümbruse ja aja, alla tulema sundis teda vaid väsimus ja silmi tikkuv uni, aga ka hirm isa kojusaabumise ees. Ükskord see allatulek hilines ja põhjustas saatusliku kohtumise.

"Kus sa olid, jõnglane?" huvitus edukas ametimees. "Said ilmselt millegagi hakkama!"

Ta tiris jonnakalt vaikiva ja meeleheitlikult vastupunniva poja väevõimuga trepist taas üles ja avastas Suure Saladuse. Järgnes väga karm karistus... Neid hoope ei suutnud Händel unustada isegi siis, kui temast oli saanud kuulus helilooja ja üks oma aja meisterlikumaid organiste.

Muusikukuks pürgimine nõudis Händelilt palju tööd ja vaeva, aga ilma õnneliku juhusega olnuks kõik veel palju raskem. Nimelt jõudis Saksimaa kuninga kõrva kuuldus, et tema kaaskondlase poeg on erakordselt andekas muusika alal. Lasknud korraldada kohtumise, sattus ta kohe vaimustusse poisi mängu ladususest, eriti aga väikese klavessinisti poolt väljamõeldud meloodiate ilust. Georgi isa — muide ta suri peagi, kui tulevane kuulus muusik oli alles 11-aastane — sai range käsu hoolitseda oma poja muusikalise hariduse eest. Nii toppiski Georg iga päev pärast koolitunde Lutheri Gümnaasiumis taskusse noodivihiku ja kiirustas organisti F. W. Zachow' juurde, kellest sai Händeli esimene, pimesi oma õpilase hiilgavasse tule-

vikku uskuv pedagoog. Tund algas pärastlõunal kell neli, koju jõudis Georg alles õhtul.

Kõigepealt kuulas Zachow sõnatult, pingelise tähelepanuga Georgi mängu klavessiinil või harmooniumil, siis võeti läbi harmooniaülesanded, süveneti kontrapunkti ja kompositsiooniõpetuse. Georg täitis noodivihiku leheküljed ilusa, korrapärase käekirjaga ja oli üldse oma töös äärmiselt korrektne ja eneskriitiline.

Päästev metallnööp

Omaksed soovisid aga ikkagi koolitada poisist midagi mõistlikku ja pärast gümnaasiumi lõpetamist tuli Georg Friedrichil astuda Halle Ülikooli juurat õppima. Paraku ei suutnud noormees jälgida oma aja väljapaistvaimate juristide loenguid, teda kurdistasid sisemised meloodiate vood. Esimesel eksamil ta lihtsalt ei mõistnud esitatud küsimusi ega taibanud, mida ootasid temalt sünged professorid. Muusika oli Georg Friedrichi ära nõidunud, muusikata ei suutnud ta enam elada. Ülikooliga tuli teha lõpparve.

Händel võttis vastu organisti koha Halle Toomkirikus ja lauluõpetaja koha Halle Linnagümnaasiumis. Seal asutatud koorile kirjutas ta hulga kantaate ja vallutas kiiresti kõigi kuulajate südamed.

Orelil kõrval oskas Händel mängida veel mitut teistki pilli, sealhulgas ka viiulit. Kui kodulinn jäi tema ambitsioonidele kitsaks, võis ta 18-aastaselt Hamburgi kolides leida kohe tööd viiuldajana ja ka tšembalomängijana ooperiteatris. Orkestrikõlast oli Händel põõrased vaimustuses, kontserdilt kojujõudnuna kibeles aga nagu väike laps asuma taas muusikaharjutuste juurde.

Hamburgis suhtles Händel paljude muusikutega ja jätkas õpinguid oma hea sõbra, helilooja Johann Matthesoni juures. Paraku katkes see sõprus küllalt kummaliselt Händelile kiiret kuulsust toonud esikteoste läbi. Kuuldes igast kandist kõlavaid kiidusõnu oma sõbra aadressil, tundis Mattheson end alandatuna, teeskles täielikku huvipuudust ja levitas Händeli kohta õelaid nalju. Oli valas tulle Händeli kavatsus anda oma esikooper lavastamiseks Hamburgi teatrile — Mattheson kutsus võistleja duellile.

Ooperiväljakule kogunes suur hulk uudistajaid, sest vaatepilt tõotas tulla põnev. Händel polnud kuigi osav vehkleja, vaevalt oleks tal õnnestunud ellu jääda, kui Matthesoni rapiir poleks murdunud vastu tema kuue suurt metallnööpi! Lahing oli lõppenud ja vaenlased embasid teineteist ümberolijate hõisete saatel.

Kuu aega hiljem karjuti "Amira" esietendusel veelgi rõõmsamalt. Händel kirjutas uskumatult kiiresti, muusika otsekui purskus välja tema sisemusest; vaevalt mõni nädal eraldas üht suurteost teisest. Kõikjal räägiti noore helimeistri suurepärasest omadusest ja oskusest. Saabunud oli tõeline kuulsus.

K. Svircea raamatu "Esimesed sammud kuulsusele" järgi.
(Järgneb)

OOPERILAVAL ON JUHTUNUD IMELIKKE ASJU

Mati Palmi meenutusi

I

Boriss Godunovi sau

"Estonias" läks Boriss Godunovi etendus. Pearoelli laulis Nesterenko. Ta pidi lööma oma saua-valitsuskepi põrandasse, polnud aga küllalt tuttav meie teatri põranda iseärasustega. Löök oli liiga nõrk. Ning sau — kahe meetri kõrgune, pärlkaunistustega raske kepp — kukkus orkestrisse. Kuid nii õnnelikult, et mööda kõigist pillimeestest ja pillidest.

Mina aga juba varem seda osa mängides lõin peaproovis suure agarusega selle sauaga nii tugevalt põrandasse, et kui Šuiski pidi seda sealt välja tirima, oli tal tükk tegemist. Muidugi oli saalisistujail nalja palju — traagika asemel koomika.

Sama sauaga oli omaette lugu veel Pariisis külalisetendust andes. Seal ei tohtinud sauaga põrandasse lüüa, sest seal oli mingi põrandakate, mida ei lubatud rikkuda. Soovitati lüüa sau lavatrepi sisse. Mulle oli selge,

et sau ei jää sinna püsima. Nesterenko lugu oli mul samal ajal meeles ja moraal sellest samuti: sau ei tohi lasta orkestrisse kukkuda. Mina lõin sauaga siis laudtreppi päris tublisti, nii et laud läks katki ja sau jäi ikka põrandasse kinni.

(Järgneb)

Soovitav laulda ringmängus ümber jõulupuu, tehes vastavaid käteülgutusi — imiteerides piparkoogi valmistamist, kujutades maja jne.

PIPARKOOGI MAJA

Parajalt U. Antoni

1. Mis on pi - par-koogiks va-ja? Mis on pi - par - koogiks va-ja?
 2. Mis on pi - par-koogiks va-ja? Mis on pi - par - koogiks va-ja?
 3. Seisab pi - par-koo-gi ma-ja, seisab pi - par - koo-gi ma-ja.
 4. Uk-sed, ak - nad mu - na-valgest. Uk-sed, ak - nad mu - na-val-gest.

Val-get ja - hu on meil va-ja. Siis saab pi-par - koo-gi ma - ja.
 Suhkru-sii-ru-pit on va-ja. Siis saab pi-par - koo-gi ma - ja.
 Mis on tal - le veel siis va-ja? Mis on tal - le veel siis va-ja?
 Et saaks sis-se pais-ta valgus, et saaks sis-se pais-ta val-gus.

Telli "Muusikalehte" 1995. aastaks: I kvartaliks 14.95, I poolaastaks — 27.95, aastaks — 49.95. Indeks 69866.

Planeerime uusi rubriike, sh. muusikalised ristsõnad koos auhindadega parimaile lahendajaile. Ootame ettepanekuid lehe sisukamaks muutmiseks.

Peatoimetaja: Mart Vainu, Lõuna-Eesti korrespondent Marina Tamme. Väljaandja AS "BALBI" Tallinn 34 (EE0034) pk. 996. Teisipäeval ja neljapäeval 14.30–16.00 tel. 52 51 24. Honorari saab kätte Tallinn, Narva mnt. 5, II k., tuba 2 (tel. 43 77 33 või 43 77 51).